

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

4

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

** 21.11.2013 tarihli Komisyon toplantısı CD'den deşifre olup, Stenograf bulunmadığından, bazı konuşmacıların isim ve/veya soy isimleri tespit edilememiş olup, bu katılımcılara fihristte "Konuşmacı" adı altında yer verilmiştir.*

21 Kasım 2013 Perşembe

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

GÖRÜŞME TUTANAKLARI

21 Kasım 2013 Perşembe

---0---

K O N U

Sayfa

Ceza yargılamasındaki suç mağdurlarının hakları konusunda konukların dinlenmesi

1:20

İÇİNDEKİLER

Sayfa

BİRİNCİ OTURUM

1:20

Konuşmacılar

1:2, 3, 4, 5, 7, 8,
9, 10, 11, 14, 15,
16, 17, 18, 19

Av. Erkan DOĞAN

1:6

Av. Yıldız OĞUZ (Ankara Barosu Çocuk Hakları Merkezi

6:8, 9:12, 14, 17,

Başkan Yardımcısı)

18:19

Nevzat PAKDİL

(Kahramanmaraş)

8, 9

Oya ERONAT

(Diyarbakır)

8:9, 11, 13

Reşat DOĞRU

(Tokat)

9:10

İhsan ŞENER

(Ordu)

11:12

Av. Onur BAYRAKTAR

12:17, 18:19, 20

Hamza DAĞ

(İzmir)

17:18

Açılma Saati: 15.05

Kapanma Saati: 16.40

21 Kasım 2013 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.05

BAŞKAN: Ayhan Sefer Üstün (Sakarya)

0

BAŞKAN – Evet, değerli üyelerimiz, saygıdeğer misafirler; Mağdur Hakları Komisyonunun 5'inci toplantısını açıyorum.

Daha önce dört toplantı yaptık bu konuda, değişik kesimlerden arkadaşlarımızı dinledik. Bir önceki toplantıda akademisyen orijinli arkadaşlardan bu konudaki görüşlerini aldık. Bugün de daha çok bu işin uygulamasında olan ve avukat olarak çalışan değerli misafirlerimiz var.

Muhtemelen, konumuzun ne olduğunu size anlatmışlardır. Ceza yargılamasındaki suç mağdurlarının haklarını daha çok burada konuşacağız. Biliyorsunuz, Türkiye’de sanık orijinli birçok düzenleme yapıldı, sanık merkezli birçok gelişme oldu. Aslında baktığımızda da dünyada da benzer uygulamalar olduğunu gördük yani daha çok, kutsanan bir sanık var ceza yargılamasında. Ama bu, failin, sanığın mağdur ettiği kişilerin hakları çok da fazla gündeme gelmemiş, yasallaşmamış, güvence altına alınmamış. Bu konuda artık yeni bir gündem, yeni bir kavram olarak mağdur haklarını da konuşmanın, tartışmanın, daha sonraki aşamalarda da yasal düzenlemeler yapmanın vaktinin geldiği kanaatindeyiz. Bu çerçevede, İnsan Hakları Komisyonu olarak bir alt komisyon oluşturduk ve çalışmalarımızı yürütüyoruz. Bu çalışmalarımızın sonunda bir rapor yayınlayacağız ve hangi kurumun ne yapması gerektiğine de orada işaret buyuracağız ve bu şekilde raporumuzu tanzim edeceğiz. Ancak önümüzdeki günlerde 10 Aralık Dünya İnsan Hakları günü münasebetiyle buradan da istifade ederek, bunu da bir fırsat bilerek Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları Komisyonu ve yine, Adalet Bakanlığıyla birlikte ortaklaşa bu çerçevede, bu konu üzerinde bir sempozyum, bir panel yapalım diye bir projemiz var. Taraflarla görüştük, anlaştık, yavaş yavaş bu projeyi olgunlaştırıyoruz. İnşallah, 11 Aralık 2013 -tarih o gözüküyor- günü Meclisimizde değişik kesimlerin de görüşlerini alarak bir panel oluşturacağız ve orada da bu konuyu hem Türkiye kamuoyuna duyuracağız hem de oradaki çalışmalardan Komisyonumuz istifade edecek.

Bugün, dediğim gibi, Komisyonumuzda misafir olarak davet ettiğimiz avukat arkadaşlarımız var. Bunlardan bir tanesi Avukat Doğan Erkan, hoş geldiniz. Bir diğer misafirimiz Avukat Yıldız Oğuz, hoş geldiniz. Bir diğer arkadaşımız Avukat Onur Bayraktar.

Ben ilk sözü Avukat Doğan Erkan’ a vereceğim ve kısaca da özgeçmişinden bahsedeceğim.

-Bu “arkhe” ne demek, ben çok merak ettim.

AVUKAT ERKAN DOĞAN – Arkhe, temel madde öz demek.

-Hangi dilde?

AVUKAT ERKAN DOĞAN – Latince kökenli bir kavramı.

-Temel madde.

AVUKAT ERKAN DOĞAN – Yani “Hukuk temeldir, özdür.” gibi bir çağrışım var orada.

BAŞKAN - Evet, Avukat Doğan Erkan Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu, 2003 yılında mezun olmuş. 2003 yılında Ankara Barosunda stajını tamamladıktan sonra 2004 yılı Aralık ayından itibaren kendi hukuk bürosunda serbest avukat olarak çalışmakta. Ceza hukuku, iş hukuku, idare hukuku ve özel hukuk alanlarında çalışmaları ve emsal kararları mevcut. 2013 yılı Eylül ayında daha kurumsal “Arkhe Avukatlık Bürosu” isimli bir avukatlık ortaklığı kurmuştur, şu anda da çalışmalarını bu şekilde yürütmektedir. Doğrudur?

AVUKAT ERKAN DOĞAN – Doğrudur.

BAŞKAN – Evet, tekrar hoş geldiniz diyorum ve artık mikrofonu size bırakıyorum.

Buyurun.

AVUKAT ERKAN DOĞAN – Teşekkürler Sayın Başkan, sayın üyeler; Ankara Barosu CMK Merkezi Başkan Yardımcılığı görevini sürdürmekteyim. Aynı zamanda, yine, Ankara Avukat Hakları Merkezi Başkan Yardımcılığı görevini de sürdürmekteyim. Bu davetinizi aldıktan sonra bu iki kurul perspektifiyle biraz konuya bakmaya çalıştım.

İki başlık, aslında, mağdur haklarına da, şüpheli ve sanık haklarına da uygun olur çünkü mağdurun ya da -bir bütün olarak düşünürsek- ceza yargılamasındaki tüm süjelerin hakları aslında eşittir, aynı zamanda avukatların o konudaki hakları, bir bakış açımız bu; ama bir bakış açımız da, tabii ki, bireysel olarak, bireysel savunmanın ya da bireysel şikâyet makamının, kendisinin hakları. Biz toplumsal savunma ya da toplumsal şikâyet makamını temsil ediyoruz avukatlar olarak.

Şimdi, şunu da peşinen belirtmeliyim -aynı zamanda, staj eğitiminde de ben ceza usul hukukunun soruşturma bölümünün derslerinde eğitmenlik yapıyorum stajyer avukatlara- aslında, genel bakış açımız hep-Sayın Başkanın da ifade ettiği gibi- daha çok şüpheli ve sanık hakları üzerinden. En yoğunluklu alanımız bu çünkü sorunları da daha çok o alanda yaşıyoruz yani ceza yargılamasının “baskısı altında kalan süje” daha çok o olduğu için belki de avukatlarla doğrudan bağlantı kurulan alanda yani şüphelinin haklarını kullanırken avukat daha çok sıkıntılar yaşıyor ya da sanığın haklarını kullanırken daha çok sıkıntılar yaşıyor diye pratikten gelen belki de, böyle bir zorunluluk sonucunda avukatların daha çok yoğunlaşması gerek avukatların kendi akademik çalışmalarında gerek pratikte aslında şüpheli ve sanık üzerinden. Dolayısıyla, çok doğru bir tespit. Mağdur ya da işte, şikâyetçi kısmında kalan yurttaşlar sanki biraz atlanıyormuş gibi oluyor, aslında öyle değil. Orada da çok önemli sıkıntılar var ve aslında normatif düzenlemede, kanun düzenlemesinde de mağdur vekilinin yetkilerinin aynı genişlikte tanımlanmadığını görüyoruz. Dolayısıyla, henüz fazla çalışma yapılmamış, biraz hatları belirsiz ve geniş ve bir deryaya girmiş oluyoruz bu çalışmayla. O bakımdan, henüz işin başındayız belki bizler de. Burada söyleyeceklerim de henüz kurumsal düşüncelerimiz değil, benim şahsi düşünce ve önerilerimdir, onu da peşinen ifade etmek isterim ama kurumsal olarak da bu konuda bizlerin de yapacak çalışmaları var.

Şimdi, önce, kanundan başlayacak olursak aslında önemli bir sorun kanunun sistematüğinde var, Ceza Muhakemesi Kanunu’ndan bahsediyorum, usul hukukumuzun temel kanunu malum. Kanunun sistematüğünde şöyle bir sorun var: Mağdurun vekili ve bunun haklarıyla, şüpheli ve sanığın müdafisi ve bunun hakları çok ayrı yerlerde düzenlenmiş. Birisi, soruşturma aşamasının henüz tanımlandığı, CMK’nın 149’uncu maddesinde “müdafinin hakları” şeklinde bir üst başlıkta belirlenmiş, daha sonra, soruşturma sürecine ilişkin meri düzenlemeler bittikten sonra hatta kovuşturma aşamasına ilişkin de duruşma nasıl yapılır, işte, itiraz yolları nelerdir, bütün bunlar bittikten sonra da mağdurun hakları düzenlenirken dolayısıyla, mağdur ve vekilinin de hakları düzenlenmiş. Bana sorarsanız bu sistematik yanlış çünkü soruşturma aşamasının da eşit süjeleri, şüpheli ve mağdur; kovuşturma aşamasının da eşit süjeleri sanık ve mağdur. Bu bakımdan, CMK 149 yani “müdafî hakları” olarak başlayan bölümümüz “müdafî ve vekil hakları” diye başlayabilir. Vekil orada da tanımlanmalı yani 234’üncü madde çok uzak yerler, kanunun sistematüğü bu anlamda oldukça kötü. Dolayısıyla, benim bir tespitim budur.

Buradan başka bir şey daha görüyoruz, bizim avukatların -daha çok da tabii müdafî görevi yaparken yani şüpheli ya da sanık avukatlığı yaparken- dayandığımız temel madde 149’uncu maddedir. 149’uncu maddenin lafzı...

- “Müdafî” sanık vekilidir?

AVUKAT ERKAN DOĞAN – Evet, tabii, mağdur ya da müşteki yani suçtan zarar gören avukatına “vekil” diyor CMK, şüpheli ya da sanığın avukatına “müdafî” diyor.

- Bir daha alabilir miyim tam ne diyor?

AVUKAT ERKAN DOĞAN – Bu kısmı mı?

- Evet.

AVUKAT ERKAN DOĞAN – Tabii.

Şimdi, pratikte herkes yanlış kullanıyor bunları.

BAŞKAN – Evet, Avukat Bey, hepimiz hukukçu değiliz onun için hukukçu olmayan...

AVUKAT ERKAN DOĞAN – Peki, peki, biraz daha tanımlayarak... Anlıyorum, tamam.

BAŞKAN – Hepimiz hukukçu değiliz, hukukçu olanlar da var olmayanlar da var.

AVUKAT ERKAN DOĞAN – Pratikte bütün hâkimler ve avukatlar –bütün demesek de önemli bir bölümü- yanlış kullanır. Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 2’nci maddesinde tanımlar bölümü vardır. Bu tanımlar bölümüne göre suçtan zarar görenim, müştekinin, mağdurun katılanın, yani özel hukuktaki davacı taraf gibi düşünün, şikâyetçi tarafın avukatına vekil denir. Şüpheli ya da sanığı temsil eden avukata ise müdafî denir. Dolayısıyla sanık vekili geldi diye başlar duruşma tutanağı, bu yanlış bir kullanım. Sanığın müdafisi olur, vekil mağdurun, karşı tarafın olur. Dolayısıyla mağdurun avukatına vekil denir aslında kanun böyle tanımlıyor. Pratikte bunu –dediğim gibi- çok yanlış kullanan var, vekâletname oldu mu vekil olur da, vekâletname olmazsa müdafî olur zannediyor hâkimleri çoğu. Hayır,

kanunun böyle bir ayrımı yok, kanunun ayrımı dediğim gibi çok açık. Şüpheli ya da sanığın avukatına müdafii deniyor, diğer tarafa vekil deniyor.

Dolayısıyla demin anlattığımı da belki bir parça açmam gerekecek. Müdafii yani şüpheli ve sanığın avukatının hakları 149'la başlıyor, mağdur tarafın avukatın olan vekilin hakları 234'le başlıyor tanımlanmaya. Birisi soruşturma aşamasından önce tanımlanıyor, biri kovuşturmada bitmiş, dava bitmiş o aşamada tanımlanıyor. İki eşit temsil, iki eşit avukatın bu kadar ayrı yerlerde tanımlanması kanunun sistematığının çok iyi olmadığını gösteriyor. Ben az önce bunu anlatmaya çalıştım. Yani özetleyecek olursak, şüpheli ya da sanığın avukatı çok önce, çok başka bir yerde tanımlanıyor; mağdurun bizim konumuz itibarıyla avukatı çok başka yerde tanımlanıyor.

Bir diğer sorun, 150'inci madde, şüpheli ya da sanığın avukatının, yani müdafinin haklarının tanımlandığı madde, düzeltiyorum 149'uncu madde, aslında düzenleme itibarıyla lafzi olarak güzel bir hüküm. 149/3 müdafinin, şüpheli veya sanığın soruşturma ve kovuşturma evrelerinin her aşamasında müdafinin hukuku yardımından faydalanma hakkından, müdafinin onun yanında bulunma, soruşturma ve kovuşturma evrelerinin her aşamasında onun yanında bulunma hakkından bahsediyor. Bakın, çok geniş bir alan. Ben bunu şöyle anlatıyorum soruşturma derslerinde: Müvekkiliniz gözaltına alındığında nezarethanenin önüne bir tabure koyup oturup gözaltı süresinin bitmesine kadar bekleme hakkınız var demektir, 149/3 böyle diyor aslında. Tabii ben özellikle örneği uç veriyorum konu anlaşılabilir diye, yani çok açık düzenleme, soruşturma ve kovuşturma evrelerinin her aşamasında müdafii şüpheli veya sanığın yanında bulunabilir, hukuki yardımda bulunabilir ve bu hak engellenemez diye bir düzenleme.

İsterseniz hukukçu olmadığınızı söyledikten sonra, maddeyi tam olarak bir okuyayım, karşılaştırmalı olması bakımından: "Soruşturma ve kovuşturma evrelerinin her aşamasında avukatın şüpheli veya sanıkla görüşme, ifade alma veya sorgu sürecinde yanında olma ve hukuki yardımda bulunma hakkı engellenemez, kısıtlanamaz." Bakın, burada sadece şüpheli ve sanıktan bahsediyor. Uygulamada sıkıntılar var ama şimdi mağdur hakları bakımından yorumlayacak olursak daha da büyük sıkıntı var, burada mağdurdan bahsetmiyor bakın.

BAŞKAN – Şöyle yani, şimdi, tabii, gözaltına alınır alınmaz istese bir avukat gidebilir mi? Gidebilir. Hâlini sorabilir mi? Sorabilir ama diyor ki: Ne zaman ifadeleri alacaksınız? Saat 11.00'de diyor. Avukatın da kendi işleri oluyor, orada beklemek de çok da pratik olmuyor. Saat 11.00'de geliyor, ifade alınırken orada duruyor, ifade zaptını imzalıyor, ifade zaptını alıyor cebine gidiyor. Genellikle böyle oluyor değil mi yani?

AVUKAT ERKAN DOĞAN – Tabii, genelde böyle oluyor fakat soruşturma aşamasında diyelim ki gözaltı süresi üç güne kadar uzatıldı, burada bir keşif yapılacak, yer gösterme yapılacak, teşhis yapılacak, bütün bunlara avukat katılabilir. Bazen bunlara katılmak için kavga verdiğimiz oluyor, yani katılmak adına, "Avukat bey, şüpheli yeterdi size ne gerek var?" falan gibi ama şu anki konu başlığımız altında şüpheli veya sanığın avukatının gene tanımlanmış bir normatif dayanağı var ama burada mağdurdan bahsetmediği için biz her sıkıntı yaşadığımızda bu maddeye dayanıyoruz ama mağdur vekilinin bu maddeye dayanma şansı yok. Mağdur vekili hangi maddeye dayanacak dolayısıyla ta 234'e gidecek, CMK 234'e, burada da mağdur ve şikâyetçinin haklarından bahsetmiş, bir olumluluk, aynı şüpheli veya sanıktaki gibi vekili yoksa baro tarafından kendisine bir avukat görevlendirmesini isteme hakkından bahsetmiş. Yani aynen şüpheli gibi mağdur da hangi suç olursa olsun, ceza haddi ne olursa olsun "Ben avukat istiyorum." dediği anda kendisine bir avukat temin edilmek zorunda, bu güzel fakat 149/3'teki gibi geniş ve genel tanımlayıcı bir norm yok. Oysa aynısının mağdur vekili için de söylenmesi lazım. 149/1 ibare katılarak bence doğrusu, 149'da mağdur vekilini de düzenleyerek ama bu olmasa bile 234'te, yani yerine gittiğinde aynı 149/3'teki gibi "Mağdurun avukatı da, vekili de soruşturma aşaması ve kovuşturma aşaması boyunca müvekkilinin yanında bulunma, hukuki yardımda bulunma hakkına sahiptir ve bu hak engellenemez." diye bir şey eklenmeli. Eksik bu. Yasal dayanağı yok. Pek çok örneğini yaşıyoruz, müdafiden vekâletname istemedikleri, artık bu öğrendi, kolluk da, savcılar da bunu öğrendiler, çok zor öğrendiler ama "Biz müdafiiyiz." dediğimizde vekâletname istemeden işlem yapılabilir ama mağdur, çok önemli mağduriyet yaşıyor örneğin, anında bir ifade vermek gerekir, hastanede belki ne ara vekâletname çıkartacak, o anda ben mağdur vekiliyim ve soruşturma evresindeyiz, yanında bulunma hakkım var deyip yanında bulunabilirdi, bu engelleniyor örneğin.

Yine diğer soruşturma işlemlerine katılması, aslında soruşturma işlemleri evet en önemli parçası ifade alınmasıdır ama orada deliller toplanırken, yanında bulunacak... Kanunun pek çok sistematığında, burada ayrıntı olur oralara girmiyorum, işte müdafii de bulunabilir diyor ama vekil de bulunabilir demediği yerler var. Yani vekil mağdurun her aşamada yanında bulunabilmesi için şüpheli veya sanığa tanınmış aynı cümleden yararlanmalı diye düşünüyorum.

- Ama bulunmaz deniyor, bulunmaz bulunur anlamına gelmez mi, bulunabilir anlamına, yasaklayıcı bir...

AVUKAT ERKAN DOĞAN – Ama bir eşitsizlik var kanunda, yani kanunu açıp bakarsanız şüpheli veya sanığın avukatı için böyle bir düzenleme var, mağdurun avukatı için böyle bir düzenleme yok.

Bir de pratikte biz hep bu tür sorunları daha çok kollukta yaşadığımız sorunlarda 149/3' ü göstererek bu sorunu aşıyoruz ama mağdur vekilinin aynı şekilde gösterecek pozitif norma sahip değil. Şüphesiz ki Avukatlık Kanunu'ndaki genel hükümlerden yararlanabilir ama onların ifadesi ve lafzı çok genel. 149/3 çok somut.

Sonuç önerim, çok uzatmayayım: 149/3'e kesinlikle mağdurun avukatı da eklenmeli, şüpheli veya sanığın dediği yere mağdurun avukatı da eklenmeli.

Şimdi bunun dışında, en temel sorun bu, mağdur vekili bakımından. Ben zamanında darlığı itibarıyla temel birtakım sıkıntıları tespit etmeye çalıştım.

İkinci sorunumuz, mağdurun kendisi ve vekili açısından bir sorun. Şimdi, 234'üncü madde, yani mağdurun haklarını tanımlayan madde ve devamında deniyor ki: "Davaya katılmış olmak koşuluyla, davayı sonuçlandıran kararlara karşı kanun yollarına başvuru hakkı mağdurun da vardır." Şimdi, davaya katılma hakkı, şimdi katılmayla katılmak farklı kavramlar. Katılma kanunun düzenlediği lafzı tanımlamadır. Kamu davasına katılma, katılan sıfatı kazanma gibi bir gereklilikten bahsediyor. Şu demek bu: Örneğin bir hakaret suçundan, şikâyetle bağlı olduğu için o suçtan örnek vereyim, mağdur cinsel içerikli de bir hakarete maruz kalmış olsun, şikâyetçi olsun. Daha sonra, savcılık şikâyete alsın, tanıkları dinlesin, iddianame hazırlasın ve mahkemeye sunsun, dava başlasın. Dava başladıktan sonra, mağdur –müşteki tabii aynı zamanda burada- gidecek ve şikâyetinde bulunacak, davaya da katılmak istiyorum diyecek. Dolayısıyla eğer mağdurun suçtan zarar gördüğüne kanaat ederse mahkeme katılan sıfatı verecek. Bu katılan sıfatı işte bu yüzden çok önemli, katılan sıfatı verilmezse o mahkemenin verdiği kararlara karşı itiraz yolunu kullanamıyor mağdur, sadece mağdur olarak kalıyor. Mağdur olarak duruşmalara katılmaya devam edebilir, hatta mağdur 18 yaşından küçükse zaten zorunlu vekillik var. Katılma sıfatı talebi kabul edilmezse bile bir vekil onu temsil etmeye devam etmek zorunda yargılama süreci boyunca fakat katılan sıfatı verilmezse, örneğin o kararı temyiz edemeyecek mağdur. Buradaki sorun da mahkemenin kanaatinden çok şöyle anlaşılıyor pratikte bu: Hâkim diyor ki mağdura "Davaya katılmak istiyor musun?" Vatandaş bunu duruşmalara katılmak olarak anlıyor. "Gelmesem olmaz mı hâkim bey, hâkime hâkim?" diyor. "Sen bilirsin." diyor. "Şikâyetçiyim davaya katılmak istemiyorum." diyor geçiyor tutanağa. Vatandaş bunu bilmiyor ki duruşmaya katılmak zannediyor katılan olma sıfatını ve hâkimler bunu aydınlatmıyor. Diyelim ki zorunlu vekil de yoksa kendi vekili de yoksa mağdur bunu anlayamayacak. Şikâyetçiyim ama... Çünkü yaşadığı olayın derecesi itibarıyla duruşmalara katılmak psikotik bir sürece sebep olabilir, duruşmaya katılmak istemeyebilir, bu çok normal. Sanık bile sorgusu yapıldıktan sonra duruşmadan tutulmak isteyebilir "Ben duruşmalara gelmesem olur mu hâkim bey?" diyebilir. Hâkim de bunu kabul edebilir, kanunda da yeni CMK, gene diyoruz 2005 CMK'sında zaten sorgusu yapıldıktan sonra katılmayabilir diyor sanık bile. Mağdur diyelim ki sanıkla yüz yüze gelecek, birtakım psikolojik sıkıntılar yaşayacak, duruşmaya katılmak istemeyebilir, bu davaya katılmak istemediği anlamına gelmiyor ama öyle anlıyor. "Ben duruşmalara katılmasam olur mu?" diyor. Olur, deniyor. Katılma sıfatı bu kadar basitçe, izah edilmeden verilmemiş oluyor mağdura. Bunun önüne geçmek lazım. Bunun önüne geçmenin yolu bu "katılan" meselesinin kanunda belki biraz daha tarifinin açılmasında, bunun sonuçlarının mağdura doğru anlatılmasında, hatta belki de bu kavramın adının değiştirilmesinde; nasıl sağlarız, şu anda onun için bir önerim yok "dahili davacı olmak" falan gibi ibareler kullanılabilir, bilemiyorum. Yani, onu duruşmaya katılmak olarak anlamamalı.

- Yani "Şikâyetçi olan oturuma katılma sıfatını da kazanır." gibi bir şey de olabilir.

-- Veya "Davacıysa otomatikman davaya katılma hakkı var."

AVUKAT ERKAN DOĞAN – Yani, o da çok uygun olmayabilir. Her şikâyetçi suçtan zarar gören olmamış olabiliyor. Yine, resen soruşturma usulüne tabi suçlarda "İhbarcı" kavramı var, ihbar eden, suç duyurusunda bulunan dediğimiz. Yani, suçtan zarar görme kriteri yanlış bir kriter değil davaya dâhil olmamak için, suçtan hiç zarar görmemiş bir kişinin dava boyunca katılan olması gerekemeyebilir, gerçekten mağdur olduğunun tespit edilmesi gerekebilir, orada bir yanlış yok ama suçtan zarar gören mağdurun o davaya katılmasının adını ya başka bir şey söylemeliyiz ya da "bunu mahkeme bunu aydınlatmalı." demeliyiz. Yani, "Hâkim bu konuda davaya katılmamanın sonuçlarını, katılan sıfatı kazanmamanın sonuçlarını mağdura anlatır." gibi bir ibare eklenebilir belki.

Benim vaktim herhâlde bitti. Benim tespit ettiğim kanundaki ve uygulamadaki en temel sorun bunlar. Onun dışında, daha spesifik alanlara ilişkin kadın mağdur ve çocuk mağdurlara ilişkin...

-Bir örnek verebilir misiniz şu anlattıklarınızla ilgili?

AVUKAT ERKAN DOĞAN – İlk anlattığım mı, ikinci anlattığım mı?

- İkinci anlattığınız.

AVUKAT ERKAN DOĞAN – İkinci anlattığımın o kadar çok örneği var ki yani bizzat taşıyoruz. Şimdi, sanık müdafisinin de işine geliyor bu durum. “Katılan” sıfatı kazanamayacak dolayısıyla diyelim ki lehine bir karar çıktı...

-Temyize gidemez.

AVUKAT ERKAN DOĞAN – Bir tek savcı temyize gidebilir iddianameyi düzenleyen olduğu için. Savcı da gitmezse müvekkilim beraat ederse ben zaten gitmeyeceği me göre, bir merci kazanmış oluyor sanık taraf. Pratikte bu çok böyle gidiyor. “Davaya katılmak istiyor musun?” “Gelmesem olur mu hâkim bey, hakime hanım?”, “Olur.” diyor. “Şikâyetçiyim, davaya katılmak istemiyorum.” O kadar çok oluyor ki.

O zaman vekili...

AVUKAT ERKAN DOĞAN – Zaten vekili olmayan dosyalarda bu daha çok sıkıntı.

BAŞKAN - Vekil olsa zaten onu “Katılan” olarak sağlar.

AVUKAT ERKAN DOĞAN – Ya da şu olabilir belki, dediğiniz gibi, şikâyetçinin de suçla bağlantısı kurulduğu sürece davadaki kararlara itiraz ve kanun yollarına başvurma hakkı tanınabilir, ihbar edenin değil de şikâyetçinin çünkü mağdur ve şikâyetçi değişebiliyor biliyorsunuz.

- Şu da olabilir aslında, mesela, “Mağdurun mağduriyeti kesinleştikten sonra davaya katılsa da katılmasa da temyize başvurma hakkı vardır.”

AVUKAT ERKAN DOĞAN – Gibi, gibi.

- Bir madde koyulabilir, bu çok önemlidir.

BAŞKAN - Çok ilginç şeyler de var. Bakın, şimdi, Hollanda’da takipsizlik kararına itiraz yapılmıştı. Orada bir Türk vatandaşı cezaevinde öldürüldü. Takipsizlik kararına itiraz edildi, çok uzun yargılamalardan sonra bu takipsizlik kararı kaldırıldı. Fakat o zaman şöyle bir karar çıkıyor, diyor ki:” Şikâyetçinin duruşmalara katılmamak şartıyla yargılama yapılmasına...” Yani, böyle bir karar çıktı, şok olduk biz. Yani nasıl bir karar? Yani Türkiye’de böyle bir şeyin olması...

AVUKAT ERKAN DOĞAN – Yok.

BAŞKAN - ...imkân dâhilinde değil herhâlde.

AVUKAT ERKAN DOĞAN – Hayır, böyle bir şey mümkün değil.

BAŞKAN - Bu sefer onun için de ayrı bir duruşma açıldı. Yani “Acaba katılınsın mı, katılmasın mı?” tartışması başladı yani bu davaya gelene kadar çok böyle acayip hükümler...

AVUKAT ERKAN DOĞAN – Hayır, şimdi, Sayın Başkan, peki, şöyle: Suçun mağduru suçtan zarar görmediği gibi bir kanaate varırsa, doğru, Türkçede de “katılan” sıfatı vermedik...

BAŞKAN - Vermeyebilir.

AVUKAT ERKAN DOĞAN – Tabii, vermezse duruşmaya katılama hakkı... Tabii.

BAŞKAN - Ama ağır ceza mahkemesi kaldırırken öyle bir karar almış.

AVUKAT ERKAN DOĞAN – Anladım.

BAŞKAN - Yani, takipsizlik kararını kaldırırken böyle bir karar veriyor. Bunlardan şikâyetçiler kim? Ölenin anne ve babası.

AVUKAT ERKAN DOĞAN – Hayır, o mümkün değil.

BAŞKAN - Yani, mümkün değil böyle bir şey, evet.

AVUKAT ERKAN DOĞAN – Bizim usul hukukumuzda “zarara uğrama” unsuru, zarara uğradıysa davaya mutlaka katılır. Hatta az önce söylediğim gibi, bazen müşteki, katılmasına karar verilmezse bile mağdurun, örneğin 18 yaşından küçükse, yine böyle durumlar var, sağır ve dilsizse, kendini ifade edemeyecek kadar akıl yoksununa sahipse katılan olmazsa bile onun vekilinin burada, duruşmada bulunması zorunlu. O tür konularda biraz daha ileri deyiz aslında.

- Yani, şöyle, 18 yaşından küçükse annesi-babası davaya dâhil olmasa bile bir avukat mı...

AVUKAT ERKAN DOĞAN – Aynen öyle oluyor, zorunlu mağdur vekili oluyor. “Katılan” sıfatı kazanmasa bile o vekil devam ediyor.

- O güzel.

AVUKAT ERKAN DOĞAN – Yani, zaten zorunlu vekilde ya da kendi vekili olduğunda çok, hani, duruşma açısından çok sorun yok, kovuşturma aşaması bakımından çok sorun yok. Sorun burada, dediğim gibi, avukatsız bir mağdurun katılmanın ne demek olduğunun hukuki niteliğini, muhtevasını, içeriğini anlayamıyor olması ve bunun anlatılmıyor olması.

BAŞKAN - Evet, şimdi, o zaman, Sayın...

AVUKAT ERKAN DOĞAN – Çok teşekkür ederim Sayın Başkan, sayın üyeler.

BAŞKAN - Size de biz teşekkür ederiz. Yani, daha sonraki aşamalarda gene isterseniz, arzu ederseniz, takılan bir şey varsa onu da açıklayabilirsiniz.

Şimdi, diğer misafirimiz Avukat Yıldız Oğuz Hanımefendiye söz vereceğiz.

Sayın Oğuz, Ankara Barosu Çocuk Hakları Merkezi Başkan Yardımcısı.

ANKARA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVUKAT YILDIZ OĞUZ – Evet.

BAŞKAN – Evet. 1983, Ankara doğumlu. 2005 yılında Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun oldu. 2006 senesinden bu yana Ankara Barosuna bağlı olarak kendi ofisinde serbest avukatlık yapmaktadır.

Evet, Sayın Oğuz, buyurun, söz sizde.

ANKARA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVUKAT YILDIZ OĞUZ – Sevgili Başkan, değerli üyeler ve katılımcılar; Ankara Barosu Çocuk Hakları Merkezi Başkan Yardımcısıyım. Aynı zaman da Gelincik Projesi'nde başından bu yana hem kurucularındanım hem de rehber avukatlık yapıyordum. Mesleğim başından bu yana da çocuk ve kadın hakları üzerine çalışıyorum özellikle.

Şimdi, ben size öncelikle Çocuk Hakları Merkezi olarak kısaca neler yaptığımızdan bahsedeceğim, sonrasında bizim tespit edebildiğimiz sorunlardan bahsedeceğim.

Çocuk Hakları Merkezi olarak biz öncelikli olarak bir danışma kuruluyuz, bize başvuran taleplere –bunlar çocuk olabilir yahut veliler olabilir- onlara bir danışmanlık hizmeti veriyoruz. Onun dışında, şayet bize başvuran mağdurlara bir avukat atanması gerekiyorsa kendilerine avukat ataması yapan CMK merkezine, Adli Yardım Merkezi'ne yahut Gelincik Merkezi'ne yönlendiriyoruz. Gelincik Merkezi –az sonra Onur Bey size bahsedecek- şiddet mağduru kadın ve çocuklarla ilgilenen, onlara avukat ataması yapan bir birim, akut bir birim. Akut bir durum varsa, şiddete –işte, fiziksel şiddet olabilir, cinsel şiddet olabilir- uğrayan bir çocuğu biz direkt oraya yönlendiriyoruz ve kendisine bu konuda eğitilmiş avukatlar arasından bir avukat atanıyor. Bunun dışında, eğitim çalışmaları yapıyoruz üniversitelerde, okullarda, tüm kamu kurum ve kuruluşlarında, konuk evlerinde. Ben de oralarda bizzat eğitimlik yapıyorum. Onun dışında, seminer, çalıştay, toplantı yapıyoruz. Valilikle, diğer kamu kurumlarıyla, UNICEF'le çeşitli projelerde yer alıyoruz STK'larla. Bu projeler valiliğin –haberdarsınızdır- Çocuk Dostu, Şehir, Gelin Göndermeyelim ve Uçan Süpürge isimli projeleri, bu projelerde şu an yer alıyoruz.

Tespit ettiğimiz sorunlardan bahsedeyim, öncelikle bizi çok zorlayan, gerçekten hani mağdurun haklarını... Bunu belki birinci sıraya yazabilirsiniz, biliyorsunuz Çocuk İzlem merkezleri var, cinsel suçlarda mağdurun ifadesinin alındığı bir merkez. Bu merkez yaklaşık altı, yedi yıldır faaliyet gösteren bir merkez. Şu an birçok ilde var, Ankara pilot illerden biriydi. Bu merkezde karakollara ya da herhangi bir savcılığa, adliyeye de başvurmuş olsa cinsel istismar mağduru çocuğun ifadesi Çocuk İzlem Merkezi'nde alınıyor. Çocuk İzlem Merkezi'nde ifade alındığı sırada bir savcıda bulunuyor ve kameralı, kayıtlı bir odada alınıyor, psikolog eşliğinde alınıyor. Çocuk İzlem Merkezi'nin kurulmasının amacı zaten cinsel istismara uğramış çocuğun ifadesinin bir kere alınması, sonraki aşamalarda ifadesinin alınmamasını amaçlayan bir sistemdi. Dolayısıyla kayıt altına alınıyor orada ancak uygulamada ne yazık ki öyle olmadı. Çocuk İzlem Merkezi'nde çocuğun ifadesi alınıyor, orada ifadesi alınıyor, orada ifadesi alınırken kayıt altına da alınıyor. Savcı istediği tüm soruları psikolog vasıtasıyla mağdura iletiyor ancak dava açıldıktan sonra, yani Ankara'da yaklaşık işte özel görevliler hariç on tane ağır ceza mahkemesi var, hepsi mağduru duruşmaya çağırıyor, aradan da zaman geçmiş oluyor, atıyorum dört ay, beş ay, bir yıl belki. Çocuk tam unutturken, işte psikolojik tedavilerine falan başlamışız, tam olayı unutturken on ay sonra mahkemeden celp geliyor ve zorla getirme kararı, küçük bir çocuğu tekrar ağır ceza mahkemesine getiriyorsunuz. İşte büyük bir salon, jüri, heyet, mahkeme heyeti, onların önünde tekrar... Ne yazık ki şunu söylemeliyim: Hâkimlerin yaklaşımı da çok kötü çocuklara, gerektiğinde azarlayarak çocuktan tekrar olayı anlatmasını istiyor ve bu çocuğu fazlasıyla örseleyen bir durum. Yani madem biz Çocuk İzlem merkezlerini zor bir şekilde kurduk, bunun amacı çocuğun ifadesinin bir kere alınması ama her mahkeme çocuğu çağırıp... Bunun da sebebi bir Yargıtay kararı, bir Yargıtay kararında hâkim dinlemiyor çocuğu çağırıp ve Yargıtay Çocuk İzlem Merkezi'nde alınmış olsa bile çocuğun mahkemede ifadesi alınmaması sebebiyle kararı bozuyor. Şu an biz bununla ilgili bir çalışma yapıyoruz Yargıtayla da görüşmelere başladık ama

bunun için bence bir yasal düzenleme olması lazım. Yani Çocuk İzlem Merkezi'nde ifade alındıktan sonra "Mahkemede ifadesi alınmaz." diye bir yasal düzenleme olması gerekir.

Çocuğun oraya getirilmesinin ikinci bir mağduriyeti orada sanıkla yüzleşiyor. Ben size somutlaştırarak kendi dosyamdan bir örnek vereceğim. Bu konuyla ilgili, bu dosyayla ilgili sizin inceleme Komisyonunuzun müvekkillerine müvekkilim mail de atmıştı, haberiniz var mı bilmiyorum, 9 yaşında bir çocuk babası tarafından cinsel istismara uğruyor. Babası ve babasının yeni eşi tarafından cinsel istismara uğruyor ve ciddi bir cinsel istismar. Çocuk tam psikolojik olarak onun tedavisine başladık, çok zeki bir çocuk, üstün yetenekliler okuluna gidiyor, tam böyle iyiye gittiği, psikolojisinin düzeldiği bir dönemde mahkeme ilk celsede çağırdı, götürmedim çocuğu, ikinci celsede zorla getirme kararı verdi, aradan bir sene geçmişti, çocuk geldi. Babası, sanık orada, sanığın avukatı, amcası orada ve sanığın avukatı dedi ki: "Biz duyamıyoruz çocuğu, yaklaşmak istiyoruz." Sandalyeyi aldılar, mağdurun yanına kadarki bu amcası. Bütün baskı üzerindeyken çocuğun, çocuğu dinlemeye çalıştılar, hâkim azarlıyor, çocuğa zorla porno film seyrettiriyordu babası, hâkim ısrarla "Porno ne, porno ne?" diye soruyor, dokuz yaşındaki bir çocuk, pornonun ne olduğunu anlatamıyor tabii doğal olarak. Yani babası orada, babasının yeni eşi orada, sanık olarak vesaire... Beraat etti, çocuk anlatamadı çünkü, çocuk orada ifadesini veremediği ve olayı anlatamadığı için ispatlanamadı, tanıklarımızı dinlemedi hâkim, bilgisayarlarda porno görüntüler var, incelensin diyorum, onları incelemeyi, hiçbir delilimizi toplamadan çocuğun ifadesine dayanarak beraat ettirdi. Şu an Yargıtayda..

- Rapor var mı?

ANKARA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVUKAT YILDIZ OĞUZ – Rapor var, raporda ruh ve beden sağlığının bozulduğu yazıyor çünkü cinsel yolla bulaşan bir hastalık var çocukta ama bunların hiçbirini hâkim dikkate almadı, yani böyle somutlaştırmak gerekirse..

- Bir de "Eşi" dediniz, yani eşi nasıl oluyor?

ANKARA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVUKAT YILDIZ OĞUZ – Yeni eşi, birlikte, çok affedersiniz, yatak odalarına alıyorlar çocuğu ikisi birlikte çocuğa cinsel... Çocuk ayrıntılı olarak her şeyi anlatıyor babasının ve... Yani hâkimin şöyle bir gerekçesi var: Çocuk çok zeki bir çocuk, bunları hayal gücünde canlandırıyor. Ama yani cinsel yolla bulaşan bir hastalık, dokuz yaşındaki bir çocuğun başka yerden kapması mümkün değil. Dosya Yargıtayda umarım...

- Çocuk...

ANKARA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVUKAT YILDIZ OĞUZ – Çocuk annede, şu an babaya karşı koruma kararları alarak kişisel ilişkiyi engellemeye çalışıyoruz ama son iki gün önce başvurduğum kişisel ilişkinin kesilmesine dair karar reddedildi. Baba alırsa çocuğu tekrar aynı sorunlar başlayacak, belki yeniden cinsel istismar uygulamaya başlayacak. Yani yargı yasal düzenlemeler sebebiyle çoğu zaman önümüzü kesiyor. Yani çocuğun orada sanıkla yüzleştirilmesinin de önüne geçilmeli bence, çocuk başka bir yerde dinlenebilir ya da sanık salondan çıkarabilir. Benim bu talebim de reddedildi.

BAŞKAN – Soruşturmadaki aynı yöntem, yargılama aşamasında, mahkeme aşamasında da yapılabilir, yani ben o şeyleri gördüm, merkezleri gördüm. Hakikaten güzel dizayn edilmiş. Yani çocukların anlamadan konuşurken böyle ifade verdiği bir ortam var, sohbet ortamında, vesaire. O ortam mahkeme için de sağlanabilir. Hâkim gidebilir sadece, dinleyebilir. Avukatlar varsa da onlar camın arkasından gözlemleyebilirler, ilave soruları varsa onu da sorabilirler veya kanuna belki ilaveten şunlar konabilir: Yani yargı aşamasında bu yapılacağı gibi bazen ek deliller mahkûmiyeti gerektiriyorsa hiç dinlenmeyebilir.

ANKARA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVUKAT YILDIZ OĞUZ – Yani orada ben kayıt altına alındığı için o CD'nin de çözümlenmesini istedim yani her kelimesine kadar o CD de çözümlendi. Orada ifadeden sonra bir zabıt tanzim ediyorlar ifadesine ilişkin ama oradaki CD'nin çözümlenmesini ve rapora dönüştürülmesini istedim. Onu yaptı mahkeme, ona rağmen tekrar çocuğu dinlemek istedi, getirtti mahkemeye ve o, on aylık tedavi sürecimiz tamamen kaybolmuş oldu ve başa döndük. Şu an çocuk çok kötü durumda gerçekten. Yani böyle böyle çocukları sisteme yani ailesi şu an anne tarafı çok pişmanlar. "Keşke hiç başvurmasaydık, çocuğu alsaydık ama bu sisteme dâhil olmasaydı." dediler. Sisteme bir şekilde dâhil olan mağdur çocuk çok daha fazla mağdur oluyor, sisteme dâhil olduktan sonra. Burada sosyal çalışmacıya değinmek istiyorum ben. Yine mağdur çocuklarla ilgili, cinsel istismar mağduru çocukların ifadesi alınırken yanlarında bir sosyal çalışmacı bulunuyor. Ama ne yazık ki duruşmaya geldiği anda, o anda sosyal çalışmacı çağırılıyor ve çocuğun yanında yer alıyor yani çocukla öncesinde herhangi bir görüşme, işte çocuğun gerçekten... Orada sosyal çalışmacı şunu veriyor: "Çocuk ifade verebilecek durumdadır." Yani bunu orada üç dakikalık bir duruşma salonunun içinde tespit etmesi mümkün değil. Mutlaka öncesinde çocukla ilgili olarak bir rapor tanzim etmesi ve detaylı görüşmesi gerekir diye düşünüyorum.

Hep cinsel suçlardan gidiyorum ama mağdur olan çocuklar genelde cinsel suçlardan mağdur olan çocuklar. Çocukların cinsel istismarıyla ilgili TCK 103'te düzenlenmiş, 103/6'da... Şimdi 103'üncü maddede "Çocukları cinsel istismara uğratan, üç yıldan beş yıla kadar ceza alır." diyor. 103'üncü maddenin (6)'ncı fıkrasında da "Ruh ve beden sağlığının bozulması hâlinde on beş yıldan az olmamak üzere ceza alır." diyor. Şimdi, cinsel istismara uğradığını eğer bir çocuğun tespit ediyorsanız, zaten o çocuğun ruh ve beden sağlığının bozulmaması diye bir şey söz konusu değil. Dolayısıyla, raporlarda bazen "Ruh ve beden sağlığı bozulmamıştır." diye geliyor açıkçası, garip bir şekilde. O zaman üç yıldan beş yıla kadar ceza veriliyor. Bu ceza miktarı bir kere çok az, çocuğun ruh ve beden sağlığının bozulmaması gibi bir durum söz konusu değil. Bu altıncı fıkrayı komple kaldırıp bence, ceza miktarının yükseltilmesi gerektiğini yani baştan ruh ve beden sağlığının bozulduğunun kabul edilmesi gerektiğini düşünüyorum.

BAŞKAN - Raporla da uğraşılmaz bu sayede diyorsunuz.

ANKARA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVUKAT YILDIZ OĞUZ – Evet..

Raporlarla ilgili şöyle bir sıkıntı var: Raporları adli tıp kurumundan alıyor mahkemeler. Adli Tıp Kurumu İstanbul'da ve Türkiye'nin her yerinden çocuklar bu raporun alınması için, ruh ve beden sağlığına ilişkin raporun alınması için adli tıp kurumuna gönderiyorlar İstanbul'a. Adli Tıp Kurumu, tabii bu yoğunluktan dolayı, çok fazla, aylar sonrasına, belki bir yıl sonrasına gün veriyor ve çocuğun buradan kalkıp –Ankara'dan bahsediyorum- İstanbul'a gitmesi bile büyük problem. Bunu aşmak için aslında son dönemde Ankara Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesinden de raporlar alınmaya başlandı ama bunu yine mahkemeler uygulamıyor, benim Hacettepe'de alınan bir raporumu yine Adli Tıba gönderilmesine karar verildi. Hacettepe'den rapor gelmesine rağmen tekrar Adli Tıba gidecek yani bunu bir aşamadık.

- Burada Adli Tıp Kurumu var ama...

ANKARA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVUKAT YILDIZ OĞUZ – İstanbul'a gönderiyorlar ne yazık ki dairesi yok.

NEVZAT PAKDİL (Kahramanmaraş) – Ne olacak yani?

BAŞKAN – Şöyle, biraz ilerlesin, soruları yazalım. Avukat Hanım ilerlesin biraz, hep birlikte soracağız, benim de soracağım sorular var, not alalım arkadaşlar.

ANKARA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVUKAT YILDIZ OĞUZ – Onun dışında, şimdi, sistem içinde mağdur çocuk olarak yer almayı cezaevlerinde ve sığınma evlerinde -öncelikle sığınma evinden bahsedeyim- sığınma evine yerleştirdiğimiz şiddet mağduru kadınlar var ve bunların yanında kalan çocukları var. Bu çocukların okula kayıt işlemleri esnasında sıkıntı yaşıyoruz çünkü sabit bir ikamet adresleri olmadığı için millî eğitimde birebir, biz şahsi ilişkilerimizle kaydettirmeye çalışıyoruz, bununla ilgili de yasal bir düzenleme yapılması gerekiyor diye düşünüyorum. Artı servis, yani sığınma evinin yakınında olabiliyor, uzağında olabiliyor, bu çocukların okula ulaşımının sağlanması gerekiyor.

Yine, cezaevlerinde annesi hükümlü olup ya da tutuklu olup onlarla birlikte kalan çocuklar var, bu çocuklar, bildiğim kadarıyla perşembe günü şiddetle mücadele günü kapsamında yine Ankara L Tipi Kadın Cezaevine gideceğiz. Oradaki çocuklar kampüs içinde bulunan bir okula gidiyorlar ve başka hiçbir sosyal hayatları, dışarıyla hiçbir ilişkileri yok. Takdir edersiniz ki suçlu olan, hükümlü olan bu çocuklar, bunlar değil, bunların sadece anneleri işte orada hükümlü, bu çocukların dışarıdaki okullara kaydedilmeleri gerekiyor. Hani bir servis imkânı sağlanabilir ve dışarıdaki okullara gidip farklı çocuklarla bir arada öğrenim görmeleri, sosyal ilişkiler içinde bulunmaları gerekiyor, orada koşuştaki birlikte büyüdükleri çocuklarla değil... Çünkü dışarı çıktıkları zaman, anneleri tahliye olduğunda ya da kendileri 18'i doldurdıklarında, dışarı çıktıklarında dışarıdaki ortama ayak uydurmaları gerekiyor, bu da bence büyük bir sorun.

Bir de tabii, "çocuk gelinler" diye tabir ettiğimiz kanunun öngördüğü yaştan, daha erken yaşta yapılan evlilikler var, bunların ortaya çıkması ne yazık ki hani, anne doğum yapacak oluyor, öyle bir durumda ortaya çıkıyor, çoğu zaman nüfus kaydı da yaptırmadıkları için bunlara yerel yönetimler tarafından gerekirse ev ev gezilerek tespit yapılması gerektiğini düşünüyorum. Bu sadece doğu illerinde değil Ankara'da da sık karşılaşıyoruz hep anne hastanede doğum yaparken ortaya çıkıyor, çoğu doğumlar evde gerçekleşiyor. Bununla ilgili de yerel yönetimler tarafından tek tek, ev ev gerekirse tarama yapılması gerektiğini düşünüyorum.

Bizim şimdilik tespit edebildiklerimiz bunlar ama sizin de ilerleyen zamanlarda da hani bizim tespit edebildiğimiz konularda... Çünkü biz birebir uygulamanın içindeyiz ve özellikle bu konuda çalışıyoruz, birlikte çalışmayı isteriz.

BAŞKAN – Evet, Sayın Oya Eronat.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Yıldız Hanım'a çok teşekkür ediyorum, çok aydınlatıcı konuştunuz.

Şimdi, bu, "Ruh ve beden sağlığı bozulmuştur." raporunun alınmasını saçma buluyorum, alınmamasını da. Şimdi, gönderiliyor bak ama şöyle...

NEVZAT PAKDİL (Kahramanmaraş) – Hem alınmasını hem alınmamasını.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Tabii yani böyle bir cümle bence çıkarılması lazım kanundan yani böyle bir cümle olmamalı. Şimdi, şöyle dezavantajları olabilir: Şimdi, bir çocuk cinsel istismara uğradığını iddia edip başvurduğu zaman -işte mahkemeye her neyse ben çok hukukçu değilim- "Ruh ve beden sağlığı bozulmuştur." raporu isteniyor. Biz gönderiyoruz bu çocuğu ruh ve beden sağlığına, belki çocuğun gerçekten başka bir konudan dolayı bir sağlık problemleri olabilir. Şimdi, bu raporu aldığınız zaman sanık da gerçekten masumsa bu raporun neresi sağlıklı olacak veya o kalabalık içinde ruh ve beden sağlığı bozulmuştur raporu ne kadar sağlıklı verilmiştir? Şimdi, bir çocuk tacize uğramışsa otomatikman ruh ve beden sağlığı bozulmuştur, bir de beden sağlığı şart değil, hani tacize uğrar ama tam bir nasıl ifade edeyim...

ANKARA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVUKAT YILDIZ OĞUZ – Beden sağlığı bozulmamış olur.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Beden sağlığı bozulmamış olabilir ama ruh sağlığı bence beden sağlığından çok daha önemli bir konudur. Bu cümleye ne gerek var, işte bozulmuşsa bu kadar ceza, bozulmamışsa bu kadar ceza. Bence bu suçu işleyen cezası neyse, kanunda neyi öngörüyorsa o cezaya ağır da olsa ağır bir şekilde çarptırılmalı. Mesela çocuk 3 yaşında, bir şeyin farkında değil, ruh sağlığı da bozulmadı, birisi gördü şikâyet etti "Bir tacize uğradı." dedi. Beden sağlığı bozulmadı, ruh sağlığı da bozulmadı. Peki, o zaman suçlu daha mı az ceza alacak? Bunu ben saçma buluyorum Sayın Başkanım. Hukukçulara söylüyorum...

ANKARA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVUKAT YILDIZ OĞUZ – Bu, son değişiklikte birlikte girdi Ceza Kanunu'na. Gerekçelerini de okuduğumuz ve hani bizim tahmin ettiğimiz kadarıyla, mesela, 15 yaşın üzerinde rızasıyla birlikte olan çocuğun -15 ile 18 yaş arasında bahsediyorum- öyle bir durumda ruh sağlığının bozulmamış olabileceğini düşünüyor Yargıtay.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Hayır, mesela çok küçüktür, onu da fark etmeyebilir.

ANKARA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVUKAT YILDIZ OĞUZ – Ama, yani kendi rızasıyla bile olmuş olsa, 15-18 yaşında da olsa, 16 yaşında bir çocuğun ruh sağlığı bozulmuştur diye düşünüyoruz biz.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Yani, bu cümle bence kanundan komple çıkarılması lazım, ruh ve beden sağlığı cümlesinin.

BAŞKAN – Evet, Reşat Bey...

REŞAT DOĞRU (Tokat) – Avukat Hanım'a ben teşekkür ediyorum çok güzel konular anlattılar, tebrik de ediyorum genç bir avukatın bu şekilde güzel çalışmalarından dolayı.

Şimdi, adli tıp kurumları, dediniz, rapor veriyor dediniz. Şimdi, rapor zamanında verilirse tam veri ortaya konar. Yani, ben doktorum. Yani, sen mesela o şeyi altı ay sonra getirirsen iyileşmiş olur, başka bir şey olmuş olur. Dolayısıyla, şimdi, şu anda ülkemizin birçok ilinde tıp fakültesi var. Dolayısıyla, bunların hepsinde de adli tıp dersleri veriliyor. Biz mesela orada aktif dersler veriyoruz. Yani, buraya kanun bir şey eklenip de adli tıp dersleri verilen veyahut da enstitüleri bulunan yerler de bu kurumlara bu raporları veriyorsa...

ANKARA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVUKAT YILDIZ OĞUZ – Ankara sadece Ankara Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi...

REŞAT DOĞRU (Tokat) – O verilebilir mesela. Artı, mesela, bir de şimdi burada Keçiören'de adli tıp kurumu var, biliyorsunuz, orada da mesela böyle bir ünite kurulabilir. Yani, onların da

ANKARA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVUKAT YILDIZ OĞUZ – Yani, mesela itirazlarda en azından, Hacettepe'nin verdiği rapora yapılan itirazı da Ankara Adli Tıp inceleyebilir.

- İtiraz her hâlükârda oluyor zaten yani mahkemenin takdir etmesi lazım. Yargıtay yine olur der ki niye takdir etmediniz.

ANKARA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVUKAT YILDIZ OĞUZ – Mahkeme hepsini de göndermiyor adli tıpa itirazlarda, gönderdiği durumlarda en azından Ankara Adli Tıpa gönderilebilir diye düşünüyorum.

REŞAT DOĞRU (Tokat) – Dolayısıyla, bu görüşlerinizi hepsini yazılı hâle getirip de bizlere verebilirseniz...

ANKARA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVUKAT YILDIZ OĞUZ - Tabii ki.

- Tutanaklarda var...

REŞAT DOĞRU (Tokat) – Yok, hayır, daha farklı, geniş şekildedir burada ama ayırtmak biraz zor olabilir.

ANKARA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVUKAT YILDIZ OĞUZ - O zaman biz bir çalışma da yapıp daha da ayrıntılı...

REŞAT DOĞRU (Tokat) – Yalnız, benim söylemek istediğim şu, gerçi bu konunun biraz dışında ama: Şimdi, Avukat Hanım, önümüzdeki dönemde çocuklarımız için en önemli sorunlardan bir tanesi bağımlılık konusu. Bağımlılık dediğimiz zaman bunun içerisinde madde bağımlılığı var, İnternet bağımlılığı var, elektronik bağımlılığı var. Şimdi, çocuklarımızın yüzde 60' ı okullarından evlerine geçtiği zaman hepsi İnternet oyunlarına giriyor, bakın yüzde 60' ı. Bu benim söylediğim rakam, Meclisimizin daha önceki zamanlar İnternet bağımlılığıyla ilgili bir araştırma komisyonu vardı, onun ben üyesi olmuştum, yüzde 60 civarında çok büyük oran şeklinde. Bu çocuk oyunlarına girdikleri zaman da bunların büyük bir kısmı cinsel içerikli oyunlar ve şiddet içerikli oyunlar. Bu da çok ciddi oranda çocuklarımızı suça itiyor, çocuklarımızın başarısızlığını sağlıyor.

ANKARA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVUKAT YILDIZ OĞUZ - Çocuk pornografisi de var tabii hani.

REŞAT DOĞRU (Tokat) – Cinsel içerikli onun için dedim ya.

Dolayısıyla, bu yönde olarak çocuklara istismar kanalları açabiliyor, işte İnternet vasıtasıyla çeşitli şeyler ulaştırılabilir. Ve bağımlılık noktasında çok ciddi olarak sorun var. Yani, bu sizin Ankara Çocuk Merkezi yazınca şuradaki şeyinizde, çalışma aralığınızda, Bu yönlü olarak siz barolar çalışma yapıyor musunuz?

ANKARA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVUKAT YILDIZ OĞUZ - Şu an itibarıyla yok öyle bir çalışmamız.

REŞAT DOĞRU (Tokat) – Ama bu çok önemli bir konu.

ANKARA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVUKAT YILDIZ OĞUZ - Evet, kesinlikle katılıyorum ama şu an genelde uygulamada karşılaştığımız cinsel suçlar olduğu için yoğun olarak cinsel çünkü bize gelen talepler genelde cinsel suçlarla alakalı.

REŞAT DOĞRU (Tokat) – Şimdi, cinsel suçlar, tabii, o şimdi büyüklerin yaptığı şeyler ama çocukların kendileri de mesela şu anda gidiniz, birçok yerde tinerici çocuklar var, işte çeşitli yerlerde sokak çocukları var, çalışan çocuklar var, istismar edilen çocuklar var. Dolayısıyla, çok geniş noktada yani çocukların istismar alanları var. Yani, bu arada çocuk da mağdur oluyor demektir. Yani, şimdi, eğer uyuşturucuya alışıyorsa veya kötü alışkanlıklar içerisine giriyorsa, İnternet bağımlısı, elektronik bağımlısı oluyorsa bu çocuk bizim yapmamız gereken görevi yapmamamızdan dolayı mağdur oluyor.

BAŞKAN – Reşat Bey, şöyle: Konumuz da ceza yargılamasındaki mağdurlar olduğu için onlar da kendi görevlerini daraltmışlar muhtemelen yani ceza yargılamasındaki mağdur olan kişilere daha çok yardım ediyorlar. Tam da bizi aslında araştırdığımız konuya denk düşüyor.

REŞAT DOĞRU (Tokat) – Ama bu da mağduriyet değil mi Sayın Başkanım? Bu da mağduriyet ama şimdi çocuk mesela evine gidiyor da eğer bu İnternet' in başına oturuyorsa ve devamlı olarak da İnternet' in başından ayrılmıyorsa bu bizim suçumuzdur. İnternet bağımlılığı tedavi merkezleri kuruldu şimdi belki biliyorsunuz, AMATEM merkezlerinin yanında. Altı buçuk yıl İnternetin başından ayrılmayıp sadece İnternetin başında oturan çocuk gördüm ben.

BAŞKAN – Reşat Ağabey, onlar doğru da bizim incelediğimiz dar konunun konusu değil deyim belki de.

Evet, şimdi...

- Bir şey söyleyeceğim ama...

BAŞKAN – Tamam.

- Biraz bizim gücümüzü de aşar...

BAŞKAN – Şimdi, başka mağduriyetler de vardır yani çok mağduriyet var ama avukat olduğunuz için sizlere de bu soruyu soruyorum: Mesela, Türkiye' de, 1990' lı yıllarda çok ciddi manada bir mafya, çete furyası vardı, hâlâ da zaman zaman duyuyoruz, çek senet mafyası olsun, başka şey olsun. Şimdi, gidiyor ayaklarından vuruyor adamı, adam şikâyet edemiyor. Şikâyet ediyor, mahkemeye gelip ifade veremiyor. Şimdi, klasik yöntemlerle bu mağduru korumaya kalkarsak; işte, gitsin valiliğe başvursun da oradan güvenlik kuruluna gitsin de oradan bilmem ne gelsin de falan bu çok uzun bir süreç. Şimdi, bu mağduru koruyacak bir yöntemimiz var mı kanunlarımızda? Benim bildiğim kadarıyla yok, varsa siz açıklayın biraz.

Size de başka bir örnek: Adli tıpa giderken o kızcağız ya da çocuk, neyse, oraya giderken ailesine bunun parası veriliyor mu mahkemece? Para verildiğini ben tahmin etmiyorum. Orada gidip kaldığı zaman, kaç gün kalacaksa, onun masrafı sağlanıyor mu? Veya

işte diyor ki mahkeme: “Mardin’deki davayı güvenlik sebebiyle aldım, attım Edirne’ye.” Oradaki mağdurlar oraya giderken, Edirne’ye giderken onlara bir ücret veriliyor mu? Belki, mahkeme bazen 2-3 gün sürüyor, orada kalma ücretleri ödeniyor mu? Yani, bunlarla ilgili bir düzenleme var mı bizim şeyimizde?

ANKARA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVUKAT YILDIZ OĞUZ – Şimdi, mahkemeler tabii ki öyle bir ödenek, öyle bir masraf vermiyorlar ama...

BAŞKAN – Adalet Bakanlığımızın sisteminde var mı yani?

ANKARA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVUKAT YILDIZ OĞUZ – ... SEGBİS Sistemi var yeni, birçok yerde uygulanmaya başladı kameralı şekilde ifade alınmasına yönelik. Bu yaygınlaştığında sanıyorum işte başka yerde davası görülüyorsa oraya gitmesine gerek kalmadan ya da... Şu an zaten talimat usulü. Hani, bulunduğu yerdeki mahkemede dinlenmesi sağlanabiliyor, oraya gitmesi gerekmezsiniz. Yani, mağdurun ifadesinin alınmasına mahkeme karar veriyor ama bulunduğu yerin -atıyorum- ağır ceza mahkemesine talimat yazılarak oradaki mahkemede dinlenmesi diye, görüldüğü mahkemeye gitmiyor. Şu anda SEGBİS Sistemi geldi, görüntülü bir şekilde ifadesi alınabiliyor, bu uygulanıyor.

Adli tipla ilgili de sanıyorum mahkeme kalem yol masrafını karşılıyor, Adalet Bakanlığı bütçesinden karşılıyor diye biliyorum ama orada kalmadan günübirlik.

- Yani, talep olursa, talep olursa karşılıyor.

ANKARA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVUKAT YILDIZ OĞUZ – Zaten gitmeden bir gün önce kaleme gelmesi geliyor, kalem ona bir mühür gibi bir şey vuruyor, o olduğu, mağdurun o olduğu, yerine başka biri gitmesin diye. Öyle koluna mühür gibi bir işaret şey yapıyor.

OYA ERONAT (Diyarbakır) - O mühürün de değişmesi lazım.

ANKARA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVUKAT YILDIZ OĞUZ – Evet, yani, bence o da insanlık onurunu çok zedeleyen bir şey.

BAŞKAN – Bir ara kaldırılacaktı galiba, tartışma vardı öyle bir.

- Elektronik şey var...

BAŞKAN – Bu mafyalar işinde bu mağdurun korunmasıyla alakalı mahkemenin vereceği bir karar var mı? Tedbir gibi mesela.

ANKARA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVUKAT YILDIZ OĞUZ – Yani, biz, uygulamada adliye karakoluna gidiyoruz, oradan bir polis alıyoruz, polis bizimle birlikte yukarı çıkıyor mağdurla birlikte...

BAŞKAN – Gelirse geliyor, gelmezse gelmiyor.

ANKARA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVUKAT YILDIZ OĞUZ – Gelirse gelir, gelmezse gelmez. Yani, tanık koruma programı gibi bir program mağdurlar için yok. Bu arada “Tanık gelmesinde sakınca olabiliyor.” dediniz, tanıklarımız için de aynı şey geçerli. Tanıklarımız da büyük tehdit altında oluyor ama ne yazık ki tanıklarımıza da “gizli tanık” dediğimiz olayı ceza yargılamalarında uygulayamıyoruz, çoğu hâkim bunu reddediyor “Öyle bir şey yok, gelecek buraya.” Tamamen hâkimin tavriyla alakalı. Kanunda olan bir şeyi uygulamıyor, gizli tanık olayını “Olmaz bizde, gelecek, buraya gelecek efendim, burada dinleyeceğim.” diyor, öyle.

BAŞKAN - Sayın Şener bir sorunuz mu var?

- Konuyla ilgili cevap vereyim mi efendim?

BAŞKAN – Tabii, buyurun.

- 6284 sayılı Kanun var biliyorsunuz. O kanun, şiddet gören kadınsa, çocuksa ve aile bireyiye bir de ısrarlı takip mağduruysa dediğiniz anlamda 6284 sayılı Kanun kapsamında tedbir kararları mümkün, destekleyici ve önleyici.

BAŞKAN – Aile bireyleri için.

- Aile bireyleri, kadın ve çocuksa aile bireyinden olması gerekmez, toplumun her kesiminden gelen şiddeti yine koruma altına alıyor. Genel olarak, şiddet söz konusu olduğu zaman öyle bir mekanizmamız yok.

BAŞKAN – Yok, evet.

Teşekkür ediyoruz.

Sayın Şener...

İHSAN ŞENER (Ordu) – Şimdi, ben de teşekkür ediyorum.

Siz, bu konuyla ilgili detay çalışıyorsunuz gördüğüm kadarıyla. Peki, ileri ülke dediğimiz Avrupa ülkeleriyle orantılı olarak - gerçi hani yansıyan olur, yansımayan olur ama- bir resmî istatistik var mı çocukların cinsel istismarıyla ilgili?

ANKARA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVUKAT YILDIZ OĞUZ – Bir istatistiğimiz var ama şu an yanımda değil, derseniz mail ortamında sizinle paylaşabilirim.

İHSAN ŞENER (Ordu) – Yani, bu çok önemli. Çünkü, hani, bir kültür mü bunu üretiyor yoksa hani başka bir sorun mu var? Yani, neticede bu yoğunluklu bir şeyse o zaman önleyici birtakım tedbirler almak lazım.

ANKARA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVUKAT YILDIZ OĞUZ – Kesinlikle orada gerekiyor.

İHSAN ŞENER (Ordu) – Yani eğer paylaşırsanız...

ANKARA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVUKAT YILDIZ OĞUZ – Yani biz elimizden geldiğince eğitimlerde de bundan bahsediyoruz ama bireysel çok zor.

İHSAN ŞENER (Ordu) – Yok, yok sizin bireysel eğitiminizle ilgili söylemiyorum. Kültürel olarak bu bir sonuç neticede. Bu sonucu doğuran sebepler eğitim sisteminden olabilir, aile yapısından olabilir, göçlerden olabilir, kültürlerin farklılığından olabilir, her şey sebep olabilir.

ANKARA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVUKAT YILDIZ OĞUZ – Sizinle mail ortamında paylaşabilirim istiyorsanız.

BAŞKAN - Evet, şimdi üçüncü misafirimiz Sayın Onur Bayraktar' a söz vereceğiz.

Sayın Bayraktar, Ankara Barosu Gelincik Merkezi rehber avukatı. 1975 tarihinde Ardahan' ın Posof ilçesinde doğdu. İlk ve ortaöğrenimini Posof' ta tamamlayıp 1992 tarihinde Posof Lisesinden mezun oldu. 2000 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi. 2001 yılında Ankara Barosunda avukatlık stajını tamamlayarak 2002 yılında avukatlık mesleğine Ankara Barosuna kayıtlı avukat olarak başladı ve hâlen orada avukat olarak devam etmektedir.

Sayın Bayraktar, buyurun, söz sizde.

AVUKAT ONUR BAYRAKTAR – Merhabalar Sayın Başkan ve kurul üyeleri.

Şimdi, ben spesifik olarak bir alandan bahsedeceğim. Bizim alanımı, özellikle, 6284 sayılı Kanun' u ilgilendiren bir alan. Biz Gelincik Merkezi olarak faaliyete geçtiğimizde henüz 6284 sayılı Kanun yoktu. O zaman 4320 sayılı Ailenin Korunması Hakkında Kanun vardı. 2011 yılı Nisan ayında Ankara Barosu "Gelincik Projesi" diye bir proje başlattı. Bu projenin amacı şuydu: Son yıllarda, herkesin bildiği gibi, sansasyon yaratan birtakım - kadına yönelik şiddet özellikle- haberler medyaya yansıdı ve bu, toplumda bir infial yarattı. Ankara Barosu burada kendine bir görev biçerek dedi ki: "Bizim bu şeyde bir hareket tarzı benimsememiz lazım." Daha önce bir hareket tarzımız vardı. Ancak bu hareket tarzımız, hareket biçimimiz daha doğrusu, ihtiyacı karşılayamıyordu. Nasıl bir hareket ediyorduk? Adli Yardım Kurulumuz var bizim, Avukatlık Kanunu kapsamında kurulan bir kuruldur. Adli Yardım Kurulunun amacı şudur: Maddi olarak avukat ihtiyacını karşılayamayan vatandaşlarımıza devletten aldığı ödeneği kullanarak avukat ihtiyacını karşılar, bir avukat görevlendirir konuyla ilgili. Şiddet söz konusu olduğu zaman, biz nöbetçi avukatlarımıza şunu diyorduk, diyorduk ki: Eğer aile içi şiddet, çocuğa yönelik şiddet gibi bir vaka geldiği zaman onlara yönelik ekonomik kriteri var mı yok mu avukat atamak için, ekonomik kriter var mı yok mu bunu hiç aramayın, direkt olarak, ivedi olarak görevlendirmenizi yapın ve hemen vatandaşımız avukat sahibi olsun, avukatıyla beraber bütün işlemlerini yapsın. Ancak bu yeterince mağduriyeti gideremedi. Niye gideremedi? Çünkü bu iş özel bir alan ve özel eğitim gerektiren, özel ihtisas gerektiren ve ilgi gerektiren bir alan. Şunu öngördü Ankara Barosu, dedi ki: Adli yardım mekanizması içerisinde bir altyapı kuralım, bu altyapı sadece aile içi şiddet, kadına yönelik şiddet ve çocuğa yönelik şiddet vakalarına baksın ve bu yapıda çalışacak olan avukatlarımız hem CMK kurumunda çalışan hem Adli Yardım Kurulunda çalışan ve aynı zamanda Çocuk Hakları Merkezinde çalışan ve Kadın Hakları Merkezinde çalışan avukatlarımızdan oluşsunlar ve biz bunları alalım eğitim verelim, belli eğitimlerden geçirelim. Hem mesleki anlamda hem de kişisel gelişim anlamında, mağdurla iletişim teknikleri anlamında, stresle baş etme yöntemleri anlamında ve bu yapı üzerinden biz toplumda var olan bu ihtiyacı karşılayalım.

Ankara Barosu şöyle bir yapı öngördü: Bir üst kurulumuz var, Gelincik Üst Kurulumuz. Bu Gelincik Üst Kuruluna doğal üyelerimiz var, CMK merkezinden, adli yardım merkezinden ve gelincik merkezinden sorumlu yönetim kurulu üyeleri ve Ankara Barosu divan heyeti burada üst kurul görevi yapıyor. Bunlar, Gelincik Projesi' nin tüm politikasını yönlendiren ve üst ilişkileri sağlayan, devletin diğer organlarıyla veya toplumun diğer kesimleriyle üst ilişkileri sağlayan bir görev yapısı içerisinde hareket ediyorlar. Onun

altında Gelincik Rehberler Kurulu var. Bu Gelincik Rehberler Kurulunda, biz kurduğumuzda 20 tane rehber avukatımız vardı. Bu 20 tane rehber avukat, eğitimden tutun, mağdurla ilk iletişime geçen, geçmek dâhil bütün faaliyetleri yürüten bir kuruldu, bunlar da özel olarak eğitildiler. Bu kurulun altında da şu anda...

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Kim eğitti?

AVUKAT ONUR BAYRAKTAR – Kim eğitti? Hem Ankara Barosundaki üstat avukatlar hem de diğer okullardan, toplumun diğer akademisyenleri, uzman olanlardan aldığımız yardımlarla eğitim seminerleri düzenledik. Şehir dışlarında iki, üç gün otellerde kaldık, sırf izole olalım, sırf bu işe aklımız yatsın diye ve bu şekilde eğitimlerini sağladık ve sürekli eğitimini yapıyoruz aynı zamanda. Hem kendimizi eğitiyoruz, anlatacağım daha sonra, aynı zamanda diğer kurumlarla da eğitim çalışması yapıyoruz, aynı zamanda potansiyel mağdur ve mağdur olan kişilere de, yani ailelere de eğitim yapıyoruz. Bize gelen her türlü talebi geri çevirmiyoruz, bütün olanaklarımızı seferber edip “Bizimle çalışmak ister misiniz?” diyen herkesle çalışmaya çalışıyoruz.

Gönüllü avukatlarımız var 300 kişilik, şu anda ortamın 300 kişi olması lazım. Bunlar da mağdurun merkezimize başvurduktan sonra atamasını yaptığımız avukat yani biz gönüllü avukatımıza artık teslim ediyoruz. Vaka bul, mağdur bul, olay bul, bundan sonra bu sana emanet. Her türlü işleminde, işlemin her türlü aşamasında bunun elinden tutacaksın, tüm işlemlerini sen yapacaksın, güvenli, kalacak yeri yoksa güvenli kalacak yere ulaştırana kadar yanından ayrılmayacaksın, yapımız böyle işliyor.

Şimdi, mesela bir telefon numaramız var bizim 444 43 06, Türkiye'nin her yerinden aranabiliyor, bu Gelincik Yardım Hattı. Gelincik Yardım Hattı'nı bu 20 kişiden oluşan rehber avukatlar nöbetleşe tutuyorlar, yirmi dört saat nöbet esasına dayalı. Yirmi dört saat boyunca bir arama geldiği zaman hemen avukatımız cevaplandırıyor ve...

OYA ERONAT (Diyarbakır) – 444 43...

AVUKAT ONUR BAYRAKTAR – ...43 06, günün her saati ve Türkiye'nin her yerinden aranabiliyor. Bu telefonu bilmekte fayda var çünkü çok işlevsel bir şeydir, hatta Aile Bakanlığının 183 numaralı hattı var, direkt bize yönlendiriyorlar. Hani bir vaka olduğu zaman hemen 444 43 06...

Şimdi bir vakanın gelişini anlatayım, ondan sonra sistemi daha iyi anlayacaksınız. Mesela bir kadın telefon açtı, dedi ki: “Ben Ankara'nın şurasındayım, sokaktayım, kocam beni dövdü, kapıyı da kilitledi, üzerimde başımda ne üstüm var ne başım var, ayağımda ayakkabım bile yok, cebimde para da yok, beni kurtarın.” Baronun görevlendirdiği arabalarımız var bizim Gelincik Merkezi'nin tahsis ettiği. Biz bu çağrıyı aldığımız zaman hemen nöbetçi avukatımız baronun diğer birileriyle iletişime geçip hemen arabayı çağırıyor. Diyor ki: “Şurada bir vaka var, gidip hemen mağduru oradan alıp kurtarmamız lazım.” Eğer bir polis ihtiyacımız varsa, güvenlik ihtiyacımız varsa yerine göre işte polis ya da jandarma, hemen ilgili birimlere haber veriliyor, onlar da refakatimize alınıyor. Ondan sonra görevlendirdiğimiz gönüllü listesinde görevlendirdiğimiz avukatımızı da alıyoruz ve direkt olarak intikal edip kişiyi mağdur olduğu ortamdan çekip çıkarıyoruz. Ondan sonra getirip kendi merkezimizde psikolojik veya fiziksel herhangi bir travma altındaysa öncelikle onlar gideriliyor, ondan sonra delil toplanması gerekiyorsa hızlı bir şekilde delil toplanması için savcılıklar ve karakollarla iletişime geçilip delil toplanması sağlanıyor, ondan sonra gerekli şikâyet ve başvurular yapıldıktan sonra kişinin güvenli kalacak yeri var mı, yok mu ona bakılıyor. Eğer kişi ben şunun yanına gidebilirim, şurada kalabilirim, burada güvende olabilirim diye bir talebi varsa biz gideceği yere kadar refakat edip götürüyoruz, teslim ediyoruz. Eğer öyle bir şey de yoksa imkânı da yoksa o zaman ilk aradığımız yer zaten Koza, şu anda Koza'yla çalışıyoruz. Koza'ya diyorsun: Şöyle bir vakamız var, kişinin işte... Bir kadın, şu yaşlarda, bu yaşlarda, sokakta bunların kalmaması gerekiyor. Onlar eğer bize bir yer temin edebiliyorlarsa hemen onlarla iletişime geçiyoruz. Onlar yerimiz yok, belediyelere bakın diyorlarsa işte Altındağ Belediyesinin, Keçiören Belediyesinin sığınma evleri var, Büyükşehirin var, Çankaya'nın var, onlarla bağlantıya geçiyoruz, onlarda da yoksa Valilikle bağlantıya geçip devlet misafirlerinde şansımızı kullanıyoruz, o da yoksa baro kendi parasıyla bir otel ayarlıyor, geçici bir süre, otelde barınma imkânlarını sağlıyoruz. Gene Aile Politikalar İl Müdürlüğü'nün her türlü aşamada bilgisi olması kaydıyla. Bir olayımızı bu şekilde hâll ediyoruz. Daha sonra bu avukatımız, görevlendirdiğimiz avukatımız, kişinin, işte, savcılık şikâyetlerini, boşanma davası varsa boşanma davası veya işte tedbir alınacaksa tedbir, onların hepsinin, bütün yasal işlemlerini yapıyor ve dosya bizim kurulumuzun gözetiminde yürümeye devam ediyor.

Şimdi, biz, bu 6284 sayılı Kanun kapsamında faaliyetlerimizi yürütürken elbette ki birtakım sorunlarla karşılaşılıyor. Nasıl bir sorunla karşılaşılıyor? 6284 sayılı Kanun önceki kanuna göre daha kapsamlı bir kanun, önceki kanunun birçok zayıf olan yanını karşılayan bir kanun ancak bunun da eksiklikleri var. Mesela nedir bu eksiklik? Hemen ilk akla gelen tedbir kararları veriliyor 6284 sayılı Kanun kapsamında, deniyor ki: Şiddet uygulayan kişi aileye yaklaşmayacak, kadına yaklaşmayacak, çocuğa yaklaşmayacak, en basit örneği. Bu ihlal edildiği zaman aile mahkemesine şikâyet hâlinde, bir cezayı yaptırım söz konusu ancak bu ceza yaptırımının hangi

usule göre verileceği, ceza yaptırım kararı verildikten sonra bunu hangi usule göre çektirileceği, yaptırım sağlanacağı, uygulanacağına dair bir hüküm yok. Genel olarak CMK'ya başvuruyoruz veya (Hukuk Muhakemeleri Kanunu) HMK'ya başvuruyoruz ama spesifik bağlamda olduğu için kanunda bizce mağdurun haklarını korumak açısından bunlara yönelik usul hükümlerini de yer alması gerekiyor, 6284 sayılı Kanun kapsamında.

Bir başka eksiklik mesela...

- Konuyu biraz açar mısınız? Yani anlık olduğu için soruyorum. Yani CMK ve HMK'yla ilgisi ne, ceza miktarı mı yok orada, ceza miktarı yoksa daha çok TCK için bir şey gerekmez mi?

BAŞKAN – İnfaz hükümleri mi yok, ne yok?

AVUKAT ONUR BAYRAKTAR – Şimdi, şöyle hemen kanun maddesini okuyayım size, 13'üncü madde diyor ki: "Bu Kanun hükümlerine göre hakkında tedbir kararı verilen şiddet uygulayan, bu kararın gereklerine aykırı hareket etmesi hâlinde, fiili bir suç oluştursa bile ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre hâkim kararıyla üç günden on güne kadar zorlama hapsine tabi tutulur." Bu duruma göre işte "Tedbirin niteliği, ihlalin ağırlığına göre bu, on beş günden otuz güne kadar artırılabilir." diyor. "Zorlama hapsine ilişkin kararlar, Cumhuriyet başsavcılığınca yerine getirilir." diyor. Şimdi, Cumhuriyet başsavcılığınca yerine getirilir dediği zaman, hangi esasa göre getirecek belli değil. Cezaların İnfazı Hakkında Kanun kapsamında mı yapılacak veya aile mahkemesi hâkimi bu yargılamayı yaparken – çünkü bunu bir yargılama sonucu verecek- HMK'ya göre mi yapacak, CMK'ya göre mi yapacak? CMK kurallarını mı işletecek, HMK kurallarını işletecek, yani Ceza Muhakemesi kurallarını mı, Hukuk Usulü Muhakemesi kurallarını mı? Çok, yeterince açık değil ama genel olarak elbette ki bizim hâkimlerimizin bakması gereken yer -özel hüküm olmadığı için- hem Hukuk Muhakemeleri Kanunu hem de Ceza Muhakemeleri Kanunu'ndan kendine uygun olanlarını seçebilirse, işlevsel bir şekilde, onları uygulamak zorunda kalacak.

BAŞKAN – Avukat Bey şöyle: İş yapacak bir savcı varsa kendine bir şey bulur, iş yapacak savcı yoksa bin dereden su getirir gibime geliyor.

AVUKAT ONUR BAYRAKTAR – Başkanım öyle ama bu iş yapan savcı ve hâkim de her yerde bulamıyoruz ve dolayısıyla çok farklı farklı uygulamalar ortaya çıkar.

- Eleştiriyoruz her şeyi kalın yapıyorlar diye.

ANKARA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVUKAT YILDIZ OĞUZ – Aile içi şiddet savcıları var, özellikle şu son dönemde, son bir yıl içinde getirildi. Onlar bile inanın çalışmıyorlar. Yani oraya gelen kadını bile o savcılar azarlıyor. Yani madem bu konuda hani spesifik olarak kadına yönelik şiddet, aile içi şiddetle görevlendirildiniz, biraz daha hem kanunların uygulanması hem de psikolojik anlamda yaklaşım bakımından daha dikkatli olmaları gerekiyor.

AVUKAT ONUR BAYRAKTAR – Şimdi, örneğin, Yıldız Hanım'ın söylediğinden hareketle Sincan'daki bir savcımız - daha sonra o kadını öldürüldü- "En fazla ölürsün, ne abartıyorsun." demişti. Bir hafta öldürüldü, bir öldürüldü.

ANKARA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVUKAT YILDIZ OĞUZ – Bize başvuruların mı?

- Yok, hayır. Bu savcıların.

ANKARA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVUKAT YILDIZ OĞUZ – Savcıların mı? İki de kadın mı Ankara'dakilerin?

Evet.

AVUKAT ONUR BAYRAKTAR – Şimdi bağlantılı olarak bir diğer husus da hani usul eksikliği...

- Bir hususta söz alabilir miyim acaba? Şimdi, burada, tabii, ceza usul gözüyle bakınca ben bu kanunu detaylı bilmiyordum açıkçası, çok alanımız değil ama burada şöyle bir düzenleme sıkıntısı var: Şimdi, mahkemeye, yani aile mahkemesine, HMK görevi yapan bir mahkemeye ceza hapsi -ne diyelim- hürriyeti kısıtlayıcı bir tecziye kararı verme yetkisi veriyor, bu bir defa sorun olmalı yani mağduru korumak bakımından olmalı. Ama meslektaşımın söylediği gibi, burada hukuk hâkiminden Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu'nu uygulamasını beklemiş oluyor öyle bir tanımlama da olmadığı için. Çünkü ceza yargılamasına ilişkin bütün usuller Ceza Muhakemesi Kanunu'ndadır. Şüphesiz oraya bir şey katılmalı dolayısıyla yani.

- Bence orada hâkimler arasında bir ayırım yapmanın çok fazla bir anlamı yok. Yani bir hâkime kanun yetki vermiş yani ceza yetkisi vermiş. Ceza yetkisi verdiği göre normal hukuk yargılaması yapmıyor artık, birini hürriyetinden bağlayacak ve hâkim sıfatı yani.

AVUKAT ONUR BAYRAKTAR – Yetki sorunu bence de olmamalı. Ona katılıyorum.

- Onu standartlaştırmamızın bir anlamı yok. Ben, yani orada olsam CMK'yi uygulamam ve daha sonra, karar verdikten sonra da...

BAŞKAN - İnfazı belgede ifade edersin.

AVUKAT ONUR BAYRAKTAR – Sayın Vekilim, hukukçuydunuz değil mi?

- Evet, hukukçuyum yani.

AVUKAT ONUR BAYRAKTAR – Sayın Vekilim, şimdi, sorun şu: Örneğin, benim tanıdığım çok iyi bir aile mahkemesi hâkimi var. “Hiç ceza bilmem ben” diyor en ufak bir tartışmada.

- Yıllarca icra etmiş olanı...

AVUKAT ONUR BAYRAKTAR – İşte yani...

- Yani böyle bir sıkıntımız var...

AVUKAT ONUR BAYRAKTAR – Ama buna kanun bir çözüm bulabilir. Dolayısıyla, orada bence bir sıkıntı var yani ya da o aile mahkemesi hâkimlerine, dolayısıyla, mutlaka bir CMK eğitimi verilmeli gibi.

İkinci sorun da şu... Ama ben bir yetki sorunu olarak görmüyorum, size katılıyorum. Yani “Hukuk hâkimi bunu veremezsin.” demiyorum. Hukuk hâkimi o hâlde Ceza Usul Hukuku'yla donatacak bir şeyler yapılmalı anlamında söyledim çünkü kulağıma ilginç geldi.

İkincisi de hâkimin verdiği bir karardan sonra -artık mahkeme kararı o- cumhuriyet savcısının bu kararı yerine getirmesi de bence sıkıntılı. O aşamada herhâlde savcılarla sorun yaşıyoruz. Hâkim kararını verdikten sonra artık bunu kolluk yerine getirecek tıpkı tutuklama kararı verdiği mahkeme nasıl mübaşir koluğu çağırır, kapıda polis artık gelir, alır onu, kelepçeler, jandarmaya teslim eder. Dolayısıyla biraz bürokrasi girmiş oldu araya. Yani mahkeme karar verdi. Hadi o kararı... Bir de cumhuriyet savcılığına gitti dosya. Cumhuriyet savcısı...

- Ama şöyle, yani oradaki “cumhuriyet savcılığına giden” ifadesi yani kolluk değil noktasında değil yani. Yani bu aslında açıklıyor yani, daha açıklayıcı bir hüküm. Yani diyor ki: “Cumhuriyet başsavcılığı, mahkeme hâkimi değil ve aile mahkemesi hâkimi bu işle ilgili yükümlü değil.” Cumhuriyet savcısı, kolluk... Sonuçta kolluğun sorumlu olduğu yerlerden birisi de cumhuriyet savcısı. Yani burada kolluk yapmaz noktası değil. Aslında bürokrasi de engellemiş. Şöyle bir hüküm ortaya koyabilirdi, derdi ki “Bu konuda ceza kanunu veya savcı da suç duyurusunda bulunur mahkeme. Öyle bir şey... O daha çok uzatır işi.

AVUKAT ONUR BAYRAKTAR – Ben çok uzatmayayım ama Sayın Vekil...

- Bu çok daha pratik yani.

AVUKAT ONUR BAYRAKTAR – Şöyle pratik değil: İnfazı infaz savcılığının gözetiminde yapılır demiyor. Bütün infazlar infaz savcılığının ve infaz hâkimliğinin gözetiminde yapılır. “Zorlama hapsine ilişkin kararlar cumhuriyet başsavcılığınca yerine getirilir.” diyor, infazın denetimi ya da infaz işlemlerinin yapılması değil. Bu durumda da lafızda sorun var, yani CMK'da madde var, hâkimlerde doğrudan doğruya kolluğa talimat vermekle yetkili. Hani burada karar, mahkeme kararı çıktıktan sonra yeniden bir de cumhuriyet savcılığınca yerine getiriliyor olmasındansa karar çünkü yerine getirilir diyor hani infazı dememiş, orası bana biraz sıkıntılı geldi.

BAŞKAN - Tamam ilerleyelim, evet.

AVUKAT ONUR BAYRAKTAR – Bürokrasi girmiş oldu yani. Mahkeme, bizzat al, götür, cezaevine koy yapabilir, onu demek istedim.

- Altı günlük bir suçtan dolayı hiçbir zaman tutuklu olmaz. Siz tutuklamaya göre düşünüyorsunuz. Mahkeme karar verdi, kesin Yargıtaya gidecek, ondan sonra gelecek yani biraz uygulama.

BAŞKAN - Evet, ilerleyelim biraz daha.

AVUKAT ONUR BAYRAKTAR – Benzer bir sorun şöyle: Kişisel bilgilerin değiştirilmesine yönelik bir tedbir kararı alındığı zaman kanun bunu Tanık Koruma Kanunu'na yönlendiriyor, 5726 sayılı Kanun'a.

Şimdi, aydınlatılmış rızayı kimin alacağı belli değil kanunda. Kolluk mu alacak, hâkim mi alacak? Ve aydınlatılmış rıza nasıl olacak? Şimdi, aydınlatılmış rızanın anlamı şu: Kimlik bilgilerinin değiştirilmesine karar verildiği zaman kişinin bütün hayatı sıfıra çekilmiş gibi oluyor yani o ana kadar yapmış olduğu, kendi ismiyle, soy ismiyle yapmış olduğu bütün işlemler siliniyor, sistemden çıkarılıyor ve yeni bir kimlikle yeni olayla yaratılarak belki de çünkü Tanık Koruma Kanunu'nun yönetmeliği de gizli olduğu için herkes

göremiyor onu, Biz mesela hiç görmedik. Dolayısıyla, kişinin bütün bunların sonuçlarının anlatılmış olması ve bunu anlamış olması lazım ama uygulamada biz gördük ki kişi bundan habersiz. Aydınlatılmış rıza yeterince uygulanmıyor. Hâkim yapmıyor veya hâkimin emriyle, yazısıyla kolluk mu yapıyor? O konuda bir sıkıntımız var. Bunun da açıklığa kavuşturulması lazım kanunda. Yani “şu esaslara göre aydınlatılmış rıza sağlanmalıdır” diye bir hüküm konularak yapılması gerekiyor.

Mağdur yönünden bir diğer eksikliğimiz şudur: Adli yardım hizmetinin 6284 sayılı Kanun’da hangi kurallara göre karşılanacağı belli değil hatta sadece kanunun 15/B maddesinde “Destek hizmetleri olarak Koza Şiddet Önleme merkezlerinde adli yardım hizmetleri de verilir, sağlanır.” diye bir ibare geçiyor.

Şimdi, bu, adli yardım hizmetlerini kimin vereceği ve nasıl vereceğine dair bir açıklama getirmiyor. Biz burada baro olarak Avukatlık Kanunu’ndan hareketle dedik ki: Adli yardım hizmetlerini verme yetkisi ve tekelini Avukatlık Kanunu kapsamında barolara aittir, barolar bu işi verir. Dolayısıyla, biz bu işe talibiz ve sizinle birlikte çalışmaya da talibiz. Bu gerçekle Koza’yla da oturduk, Aile Bakanlığıyla da oturduk çeşitli protokoller yaptık ve ortak çalışma ilkeleri benimsedik, onlarla birlikte çalışmaya başladık ancak, tam olarak karşılamıyor. Niye karşılamıyor? Mesela, genel olarak mağdurlara adli yardım ve gelincik kapsamında CMK haricinde avukat atamak mümkün değil. Ama CMK kapsamında hangi aşamada avukat atayabiliyoruz? Ne zaman soruşturma açılıyor ve ne zaman araştırma, yani mahkeme aşamasına geçiyor. Ondan önce, şikâyet aşamasında veya soruşturma aşamasına kişi dâhil olmadan önce kişiye avukat atamak mümkün değil. Biz Ankara Barosu Adli Yardım Merkezi olarak bunu dolaylı olarak elimizdeki kanun hükümlerini ve yönetmelik hükümlerini çok geniş yorumlayarak avukat atamaya çalışıyoruz. Mesela ne yapıyoruz? Diyoruz ki: Şikâyet dilekçesi yazmak üzere adli yardım kapsamında şey yapıyoruz. Bunun için şikâyet dilekçesi yazmak üzere dediğimiz zaman aslında verilen adli yardımı tam olarak isimlendirmiyor, verilen hizmeti de tam olarak açıklamıyor ama biz her ne kadar elimizde yeterli hüküm olmasa da biz bunları geniş yorumlayarak, geniş işleterek, risk de alarak belki kanun önünde karşılamaya çalışıyoruz. Burada eksik olan husus, dediğim gibi, bizce soruşturma aşamasından önce, yani şikâyet aşamasında da kişiye bir şekilde avukat atanması yönünde bir mekanizma kurulmalı, bu adli yardım mekanizması içerisinde bir hüküm olarak mı olur Avukat Kanunu’na veya Adli Yardım Yönetmeliği’nde ne olur, orası değerlendirilir.

BAŞKAN - Onur Bey, kusura bakmayın, biraz şey yaptım.

Şimdi, Sakarya Barosunun hizmetleri için bir araba alındı. Genel kuruluna katılıyorum dedim orada milletvekiliyken. Tam bir gün arabanın alımı yasal mıydı, gayri yasal mıydı, şu muydu, bu muydu, bu tartışıldı. En sonunda, arabanın satış kararı çıktı. Sorun çözülmedi, arabayı satalım kurtulalım dediler. Dolayısıyla, avukatların olduğu yerde kaç tane avukat varsa o kadar fikir var yalnız, esnek olmak lazım hakikaten. Elbette, soruşturmanın evresinin başlarında da o şey verilmesi lazım, bunları biraz daha esnek olmamız lazım. Biz hâkimlere biraz şey ediyoruz ama işte şunu yapmıyorlar, bunu yapmıyorlar... Bizlerin de birazcık esnek olması lazım, bence doğru yapıyorsunuz orada.

AVUKAT ONUR BAYRAKTAR – Ya, zaten Ankara Barosu bu adli yardım meselesinde mekanizmayı en etkin kullanan barodur ve çok da para harcamak zorundadır çünkü kullandığımız anda para harcıyoruz, kullandığımız anda bir ücret ortaya çıkıyor, masraf ortaya çıkıyor ve çoğu zaman barolar birliğine bütçe konusunda borçlu kalıyoruz ve bir şekilde halletmeye çalışıyoruz yine.

Mağdurlar açısından bir diğer dikkat çekilmesi gereken husus, sığınma evleri meselesi. Yani, kişi ailesinde şiddet görüyorsa, nerde korunması lazım? Bağımsız bir şekilde –eğer eşi dostu akrabası yoksa- bir sığınma evi açılması söz konusu. Bakanlığın açtığı sığınma evleri şeyi karşılamıyor. Belediye Kanunu’nda bir hüküm var, nüfusu 50.000’i geçen her belediyenin sığınma evi açması lazım.

- Ama yaptırımı yok.

AVUKAT ONUR BAYRAKTAR – Bu da amir bir hüküm değil. Dolayısıyla, yaptırımı yok Sayın Üyemin dediğin gibi. Bu konuda da bir düzenleme yapılırsa eğer hem mağdur yönünden... Bunun bir diğer tarafı da var, mesela, kocayı veya kadını fark etmez, tedbir her iki tarafa da verilebiliyor, sırf, kadın açısından düşünmeyelim. Kadını veya kocayı evden uzaklaştırdık, bütün akrabalarıyla da bozuk arası veya hiç yok, kimsesiz. Nerede kalacak bu adam? Attık sokağa ve şiddeti körükleyen bir şey, iyice kinlendiren, iyice ateşlendiren bir şey bu durum. Dolayısıyla, olayın bu tarafını da düşünerek daha fazla mağduriyet yaratmamak, daha fazla öfke ve kin yaratmamak adına bu tarafı da düşünüp gerekli politikayı, o politikaları oluşturacak hükümleri de ortaya çıkarmak lazım.

Bizim Gelincik Merkezi olarak uygulamada ana başlıklar altında gördüğümüz sorunlar bunlar. Elbette ki uygulamaya yönelik sorunlar var ama onlar kanunun yetersizliğinden falan değil, onlar eğitimle giderilecek veya sistem içerisinde, uygulamada tecrübe kazandıkça giderilecek bir şey.

Gelincik Projesi'nin bu uygulama aşamasından başka faaliyetlerinin de var olduğunu söylemiştim, onu da açıklayayım biraz. Biz esas olarak direkt maddi vakalarla ilgilenmiyoruz, aynı zamanda, hem toplum nezdinde hem de kurumlar nezdinde bir zihinsel dönüşümü de hedeflemiş durumdayız. Çünkü bizim muhatap olduğumuz çeşitli kurumlar var, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, karakollar, Millî Eğitim, diğer eğitim kurumları. Onlarla biz Gelincik Merkezi olarak çeşitli periyotlar hâlinde temsilcileri alıp çalıştaylar yapıyoruz. O çalıştaylarda, sistem nerede işlemiyor, nerede tıkanma noktası var, nasıl çözüm üretilebilir diye ortak çalışmalar yürütüp, ortak kararlar aldığımız toplantılarımız var ve bunları ayda bir en az, gene, sığınmaevlerinden, belediyelerden, Millî Eğitimden gelen temsilcilerle oturup çalışıyoruz.

Onun dışında, yine, belediyeler esas olmak üzere, mesela Altındağ Belediyesinin çok güzel yaptığı, 20'nin üzerinde aile merkezleri var, her semtte yaptıkları. Çok da güzel, modern, şey tesisler. Protokol yaptık ve planlama yaptık, dedik ki: "Siz bu aile merkezlerini, kadınları, çocukları toplayın, biz, her hafta 2 avukatımızı görevlendireceğiz. Gelecek, orada hem sorunları dinleyecek hem de onlara haklarını anlatacak şekilde, öğretecek şekilde sunum yapacağız." Ve iki yıldan beri de çalışmalarımızı yürütüyoruz. Toplumdan da çok tepki aldık şuna rağmen tepki aldık: Mesela, Altındağ Belediyesi sığınmaevi açma konusunda çok şey, ayak sürüyor. Niye ayak sürüyor? Bir oy kaygısı olduğunu söylüyor Sayın Başkan. Toplumun oradaki yapısı sebebiyle kadınlara yönelik böyle bir sığınmaevi açıldığı zaman oy kaybedeceğine dair bir kaygısı var.

- Bunu Başkan mı dedi?

AVUKAT ONUR BAYRAKTAR – Evet, Başkan. Yani "Biraz daha erkek egemen bir kesime hitap ediyorum." diyor orada. Dolayısıyla...

ANKARA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVUKAT YILDIZ OĞUZ – Gölbaşı Belediyesinde de aynısıyla karşılaşmıştık.

AVUKAT ONUR BAYRAKTAR – Evet. Dolayısıyla imtina ediliyor. Yani az önce Belediye Kanunu'ndaki bahsettiğim hükümde bir amir hüküm getirilebilirse o zaman bu kaygı da ortadan kaldırılacak. En azından bu kaygının bir gerekçesi olmayacak. Direkt "Amir hüküm, yapmak zorundasın." deyip öyle bir talepte bulunabileceğiz.

Onun dışında...

- Ama bu konukevlerinin yeri zaten bilinmiyor ki yani belediyenin konukevi... Genelde kiralanıyor bunlar. Çünkü konukevlerine –biz "konukevi" diyoruz artık, "sığınmaevi" de demiyoruz- gelen kadının zaten şiddet uygulayan koca veya baba, işte, yakınları tarafından bilinmemesi lazım. Onun için de belli bir mevcut ev yok. Bunlar genelde kiralanıyor, deşifre olunca tekrar ev değiştiriyorlar. Yani belediyenin böyle bir şeyi zaten afişe etmesine de gerek yok. Yani afişe etmesinin bir anlamı da yok yani çünkü sürekli değiştiriliyor yerler.

BAŞKAN – Evet, doğru söylüyor.

Devam edelim.

AVUKAT ONUR BAYRAKTAR – Genel olarak benim anlatacağım şeyler bunlar. Eğer...

BAŞKAN – Evet, çok teşekkür ediyoruz arkadaşlar.

Yani pratik hayattan bilgiler verdiniz, mevzuattan bahsettiniz. Tabii, bu daha yeni bir konu. O bakımdan, konuştuğumuz çok farklı konular, sorunlar da ortaya çıkıyor. Bunu biraz daha konuşmaya devam edeceğiz ama başlamış olmak önemli yani geç kalmış bir konu ama başlamış olmak önemli.

Bu sempozyuma da isterseniz sizlere de davetiye göndereyim. Katılmanızı arzu ederiz doğrusu hem Baro olarak hem avukat arkadaşlarımız da katılırlarsa iyi olur.

Hamza Bey, bir soru var herhâlde?

HAMZA DAĞ (İzmir) – Çok kısa bir şey.

BAŞKAN – Buyurun.

HAMZA DAĞ (İzmir) – Evet, teşekkür ediyorum arkadaşlar gerçekten sunumlar için. Biz şimdiye kadar daha çok bürokrat ve akademisyenlerle görüşmeler yaptık ve bu işin mevzuat boyutuyla ilgili bir dinleme durumu söz konusu olmuştu. Zaten, burada da yapmış olduğumuz bu görüşmede hem mevzuatla ilgili sıkıntıları konuşmuş olduk hem de uygulamayla ilgili daha çok spesifik alanlarla alakalı görüşmeleri konuşma fırsatı ve sizden değerlendirme alma fırsatımız oldu.

Tabii, aslında, kaçırdığımız bir nokta var yani hep ceza hukuku ve Ceza Kanunu bağlamında düşünüyoruz ama hukuk davası bağlamını her seferinde unutuyoruz belki de spesifik alanlarla ilgili uğraştığımız için direk aklımıza gelen konu bu ama bir trafik

kazasında mağdur olan vatandaşın daha sonra hukuk davası ve hukuk davasında bilirkişi, tekrar adli tıp ve birtakım raporlar bu anlamda mağduriyeti daha da arttıran durumlar olarak karşımıza çıkıyor.

Ben, yani, çok uzatmadan, avukat olmanız hasebiyle, yani yapmış olduğunuz uğraşlarla ilgili değil, mutlaka bununla ilgili ya iş kazası ya trafik kazası ya hakaret ya sövme ya dövme mutlaka bir vesileyle bir mağdurun avukatı hem cezada hem de hukukta olmuştur olabilirsiniz, yani buna dair hukuk davasında da yaşamış olduğunuzu sıkıntı var ise bunu da paylaşabilirsiniz, yaşayan varsa, memnun oluruz. Yoksa, yine bu konuda hem biz mahkeme hakimleriyle hem de yine uygulamadan avukat arkadaşlarla uygulamadaki sıkıntılarla ilgili görüş alma düşüncemiz var.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, sanırım Yıldız Hanım...

ANKARA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVUKAT YILDIZ OĞUZ – Evet, ben, ispat konusuna değinmek istiyorum: Tanıkta sıkıntı çekiyoruz, çünkü ceza davalarında tamam bir gizli tanık müessesesi var, uygulanır, uygulanmaz o tartışılır ama hukuk davalarında öyle bir şey yok. Hukuk davalarında da tanık olmak istemiyor kimse, olaya tanık oluyor, o an orada bilgisi ve görgüsü var o olayla ilgili ama tanık olmak istemiyor. İş kazasında mesela, orada çalışıyor, o iş yerinde çalışıyor, oradaki işvereniyle hasım olmamak için olmuyor, tanık olarak dinletemiyoruz. Tanık dinlemediğimiz için de, biliyorsunuz hukuk davalarında tanık ispatta çok önemlidir, ispatta sıkıntı yaşıyoruz. Bu, yine aynı şekilde işte trafik kazalarında ve diğer tazminata hükmedilen davalar, hakaret, sövmeyle ilgili tazminat davalarında yaşanan bir sıkıntı. Orada da bence çok mümkün müdür bilmiyorum ama bir gizli tanık, hani ismi, adresi olmamaksızın, hâkimin duruşma dışında dinleyebileceği bir tanık müessesesi getirilebilir mi? Ama, tabii, bunun işte dezavantajları da mutlaka olacaktır taraflar adına, böyle bir sıkıntı var tanık anlamında.

BAŞKAN – Evet.

AVUKAT ONUR BAYRAKTAR – Ben de bu konuda bir söz alabilirim Sayın Başkan.

Şimdi, bir şeyi de unuttuğum ben önemli bir şeyi, arada onu da ifade edeyim, notlarımda vardı ama.

Mağdur tanımı, CMK 2'nci maddedeki tanımlar arasında mağdur tanımı da yok, bunu da not almanızı istirham ederim. Şüpheli ve sanık tanımlanmış, vekil tanımlanmış, aşamalar tanımlanmış, malen sorumlu tanımlanmış ama mağdur tanımlanmış durumda değil, bir tanım ihtiyacı içeriyor.

BAŞKAN – Müdahil tanımı var mı orada?

- Müdahil tanımı da yok, hayır.

AVUKAT ONUR BAYRAKTAR – Biz, mağduru 158'den anlıyoruz, o da bir tanım değil ama 158'de mağdurdan bahsettiği için... Az önce Sayın Vekil sorarken hani "Mağduru neden ceza hukukunda anlıyoruz?" "Çünkü, mağduru, Ceza Usul Kanunu'nda geçiyor diye düşündüğümüz için öyle anlıyoruz." dedim. O arada aklıma geldi, 158'de mağdurdan bahsettiği için mağdur anlıyoruz, şüphelinin ve sanığın ayrı ayrı tanımları var, ancak mağdur tanımlanmış değil, "Mağdur da şudur." diye bir tanım ihtiyacı CMK 2'de var, bu unuttuğum eksikliği bir tamamlayım öncelikle.

İkincisi de: Hukuk davalarındaki en büyük mağduriyet bence şu gider avansı olayı oldu, bunu burada ifade etmek gerekiyor. Zaten bir mağduriyet yaşamış, örneğin işçi haksız yere işten çıkarılmış veya dediğiniz gibi trafik kazası mağduru veya iş kazası mağduru, örneğin bir de uzuv kaybı var, çok büyük bir maddi güç koyarak ortaya, ancak dava açabiliyor. Önceden peyderpey, kalem kalem alınan bazı giderler, bu gider avansı uygulamasıyla birlikte artık hepsi davayı açarken peşin yatırılmak zorunda kalıyor.

- Bu noktada bir şey sorsam?

AVUKAT ONUR BAYRAKTAR – Tabii.

- Peşin harçta binde 54'ün dörtte 1'i...

AVUKAT ONUR BAYRAKTAR – Binde 69'un dörtte 1'i oldu şimdi, 68 küsur.

- Bu, "manevi tazminatlarda "Yirmide 1" diye bir düzenleme olmuştu, o devam ediyor mu?

- Var.

- Yani, maddi ve manevi tazminatlarda...

- Cismani zararlar için var.

- Cismani zararalarda var demi? Yani, bu, tazminatlarda var o zaman yani...

AVUKAT ONUR BAYRAKTAR – Var ama Sayın Vekil, şöyle yani öyle dahi olsa bilir kişi ücretini peşin ödüyor, keşif ücretini peşin ödüyor.

--- Yok en azından onun önemi açısından söyleyeyim dedim, doğru.

AVUKAT ONUR BAYRAKTAR – Tabii, tanıklık ücretlerini peşin ödüyor ve uzuv kaybı varsa yüksek bir tazminat isteyecek, maddi tazminat yüksek olacak, onun harcını peşin yatırıyor. Önemli davalarda 3-4 milyar dava masrafı koyması gerekiyor önce.

BAŞKAN - Yargıları hızlandırmak için yaptılar, bir faydası oldu mu?

AVUKAT ONUR BAYRAKTAR – Hiçbir faydası olmadı, hiçbir hızlandırmanın faydası olmadı.

BAŞKAN - Gene aynı tas aynı hamam. Hâkim gene şu gün duruşma, bugün keşif, bugün bilmem ne falan devam ediyor.

AVUKAT ONUR BAYRAKTAR – Aslında bir yansımasını da avukatlara aldı, bu tür davalarda avukatlar gider avansı zaten çok aldığı için peşin ve kâğıt ücreti alamaz olduk, işte ancak tahsil sonunda...

BAŞKAN - Önce mahkeme...

AVUKAT ONUR BAYRAKTAR – Yani, haklı olan taraf zaten o davayı açıyor, hani sanki parası olan dava açsın, dolayısıyla önemsizse uğraştırmasın yargıyı gibi bir algıyla o peşin gider avansı uygulaması getirildi bizim gördüğümüz ama haklı olan kişi zaten o davayı açıyor; bu, yargılamaya bir hızlandırma getirmedi. Bu arada, ön inceleme aşaması da bir hızlandırma getirmedi, bunu da ifade etmek isteriz, aksine uzattı, bir yıl boyunca duruşma vermiyor mahkemeler, dilekçeler tamamlanana kadar. Dolayısıyla...

- Bir şey soracağım. Bu son iş yasalarında, son yıllarda tazminat rakamları aşırı derecede yükseldi doğal olarak. Mesela, eskiden bir işçi sigortalı çalıştırdığınız zaman işverenin bütün yükümlülüğü kalkıyordu. İşte, o işçi hayatını kaybetse bile sigortalıysa tamam, konu kapanıyor gibi bir şey oluyordu fakat şimdi çok büyük rakamlara varan tazminatlar var yani işverene çok büyük ağır müeyyideler var, o nedenle olabilir mi acaba bu...

AVUKAT ONUR BAYRAKTAR – Vallahi, ben sendika vekili olarak bu görüşünüze katılmayacağım. İki davada biraz tazminat yüksek oluyor, ölümlü iş kazası ya da uzuv kayıplı iş kazası. Bunlar olmadığı sürece, 2002’de yürürlüğe girdi zannediyorum...

- Bunlar olmazsa...

AVUKAT ONUR BAYRAKTAR – Şöyle: 4857 sayılı İş Yasası ya 2001’de ya da 2002’de yürürlüğe girdi. Dolayısıyla, on iki senedir, on üç senedir, örneğin işe iade tazminatı aynı, dört aylık maaş tutarında işe iade tazminatı veriliyor yani on üç senedir işe iade tazminatı örneğin aynı. Biraz yüksek olan ölümlü iş kazası ya da uzuv kayıplı iş kazası. Yani açıkçası bir değişiklik yok bu alanda, son on yıldır aynı yani.

- Gider avansı ile ilgili bir şey söyleyecektim.

BAŞKAN - Buyurun.

- Mesela, gerekçelerinden biri de şuydu, deniliyordu ki işte: “Kararlar veriliyor, ancak dosyaların tebliğat kurulu falan olmadığı için tebliğe çıkmıyor ve dosyalar hâlen daha açık gözüküyor.

BAŞKAN - Veya “Karar harçları yok.” deniyordu falan.

- Şimdi, ne oluyor biliyor musunuz? Biz hüküm verdik, hüküm verdikten sonra gider avansını kullanamayız diye gene çıkarmıyorlar.

BAŞKAN - Nasıl, anlamadım?

- Şimdi, hüküm veriyor mahkeme, kararı veriyor, kararı verdikten sonra “Ben gider avansını kullanamam, kullanırsam ben bunun hangi tarafın üzerine yükleneceğini bilemem, bir yere yükleyemem.” diyor.

ANKARA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVUKAT YILDIZ OĞUZ – Yani, kararın kesinleşmesi için taraflara tebliği çıkarılması gerekiyor...

-- Göndermiyor...

ANKARA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVUKAT YILDIZ OĞUZ – Normalinde, dosyadaki gider avansından karşılayıp, taraflara tebliğ etmesi lazım ama mahkeme etmiyor, bekletiyor. Taraflardan takibini, gelip başvurup o pul masrafını karşılayıp taraflara gönderene kadar.

AVUKAT ONUR BAYRAKTAR – Şimdi, daha yeni bir iki tane karar çıktı bizim zorlamalarımızla, o da şu yönde: “Kararın gider avansından mahsup edilerek yazıldıktan sonra gönderilmesine” diye bir karar çıktı, bu şekilde kullanılmaya başladı birkaç hâkim tarafından.

BAŞKAN - Peki, arkadaşlar, çok teşekkür ediyoruz için verdiğiniz bilgiler için, sunduğunuz kanıtlar için. İnşallah, Türkiye’de inanıyoruz ki ileriki yıllarda mağdur hakları konusunda güzel geliŐmeler olur, mevzuatta da açık, sarıh hükümler yer alır ve mağdurların mağdur olmadığı bir yargılama sürecini hep birlikte yaŐarız diyorum.

Bu Şekilde toplantıyı kapatıyoruz.

AVUKAT ONUR BAYRAKTAR – Biz de teşekkür ederiz.

Kapanma Saati: 16.40